आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को
मौद्रिक नीति

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बालुवाटार, काठमाडौं
साउन २०८२

गभर्नर प्रा.डा. विश्वनाथ पौडेलले

२०८२ असार २७ गते

सार्वजनिक गर्नुभएको

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को मौद्रिक नीति

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बालुवाटार, काठमाडौं

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बालुवाटार, काठमाडौं

नेपाल

फोन नं. ०१-४४१०१५८

वेबसाइट: www.nrb.org.np

विषय सूची

पृष्ठभूमि १

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को मौद्रिक नीतिको कार्यान्वयन स्थिति २

  आर्थिक तथा मौद्रिक लक्ष्यहरूको स्थिति २

  तरलता व्यवस्थापन तथा ब्याजदर २

  क्षेत्रगत कर्जा, विपन्न वर्ग र सहुलियतपूर्ण कर्जाको स्थिति ३

  अन्य प्रमुख नीतिगत व्यवस्थाहरूको कार्यान्वयन स्थिति ४

समष्टिगत आर्थिक स्थिति र परिदृश्य ५

  अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक स्थिति एवम् परिदृश्य ५

  राष्ट्रिय आर्थिक स्थिति समीक्षा एवम् परिदृश्य ६

  वास्तविक क्षेत्र ६

  मुद्रास्फीति ७

  बाह्य क्षेत्र ८

  सरकारी वित्त ८

  मौद्रिक तथा वित्तीय क्षेत्र ९

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को मौद्रिक नीतिको कार्यदिशा, संरचना र मौद्रिक उपाय ९

  कार्यदिशाको आधार ९

  मौद्रिक नीतिको कार्यदिशा ११

  मौद्रिक नीतिको संरचना र लक्ष्य ११

  अन्तरिम र सञ्चालन लक्ष्य ११

  मौद्रिक उपकरण ११

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को वित्तीय क्षेत्र र विदेशी विनिमयसम्बन्धी नीति १२

  नियमन तथा सुपरिवेक्षण १२

  लघुवित्त १६

  भुक्तानी प्रणाली १७

  सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण १७

  वित्तीय समावेशिता र ग्राहक हित संरक्षण १८

अनुसूची १ मौद्रिक प्रक्षेपण १९

अनुसूची २ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को मौद्रिक नीतिको लक्ष्य तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन स्थिति २०

तालिका सूची २१

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को मौद्रिक नीति

पृष्ठभूमि

१. नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ बमोजिम आर्थिक स्थायित्व र अर्थतन्त्रको दिगो विकासको लागि मूल्य र शोधनान्तर स्थिरता कायम गर्ने मूलभूत उद्देश्यका साथ यस बैंकले आर्थिक वर्ष २०५९/६० देखि मौद्रिक नीति सार्वजनिक गर्दै आएको छ। यस शृङ्खलामा आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को मौद्रिक नीति चौबिसौं रहेको छ।

२. आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को मौद्रिक नीतिमा अघिल्लो आर्थिक वर्षको मौद्रिक नीतिको समीक्षा, आर्थिक तथा वित्तीय स्थिति एवम् परिदृश्यको विश्लेषण, नीतिगत व्यवस्था र प्रमुख कार्यक्रमहरू समावेश गरिएको छ। यसका अतिरिक्त विदेशी विनिमय व्यवस्थापन, वित्तीय क्षेत्र सुधार एवम् नियमन, भुक्तानी प्रणाली, लघुवित्त, वित्तीय पहुँच एवम् ग्राहक संरक्षण र सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण लगायतका नीति तथा कार्यक्रमहरूसमेत यस मौद्रिक नीतिमा समावेश गरिएको छ।

३. विश्वको आर्थिक वृद्धिदरमा क्रमिक सुधार देखिए तापनि बढ्दो भूराजनीतिक तनाव र कतिपय मुलुकको कठोर व्यापार नीतिको कारण अनिश्चितता बढेको छ। तथापि, विश्व मुद्रास्फीतिमा क्रमिक सुधार आई कोभिडपूर्वको स्थितिमा पुग्न लागेको अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषको विश्लेषण रहेको छ। आर्थिक वृद्धिदर र मुद्रास्फीति दुवै न्यून रहेका विश्वका अधिकांश मुलुकका केन्द्रीय बैंकहरूले आर्थिक क्रियाकलापलाई सहयोग गर्ने खालको मौद्रिक नीति अवलम्बन गर्न थालेका छन्।

४. अर्थतन्त्र क्रमशः लयमा फर्कंदै गएको छ। मुद्रास्फीति वाञ्छित सीमाभित्र रहेको छ। विप्रेषण आप्रवाह, विदेशी पर्यटक आगमन र निर्यातको बढोत्तरीले विदेशी विनिमय सञ्चिति बढेको छ। विगत दुई वर्षदेखि सङ्कुचनमा रहेका आर्थिक क्षेत्रहरूसमेत विस्तार भई आर्थिक वृद्धि दर अघिल्लो वर्षको तुलनामा सुधार भएको छ।

५. बैंकिङ क्षेत्रमा तरलता पर्याप्त रहेको कारण निक्षेप र कर्जाको भारित औसत ब्याजदरहरू घट्दो क्रममा रहेका छन्। औसत मुद्रास्फीतिभन्दा निक्षेपको औसत ब्याजदर न्यून रहेको छ। बढ्दो तरलता र घट्दो ब्याजदरको लाभ अर्थतन्त्रले लिन सक्ने स्थितिमा रहेको छ। वित्तीय क्षेत्रमा स्थायित्व कायम रहेको छ। तथापि, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको निष्क्रिय कर्जा अनुपात तथा गैरबैंकिङ सम्पत्ति र कालोसूचीमा परेकाहरूको सङ्ख्या बढ्दै गएकोले सजग रहनु पर्ने स्थिति छ।

६. वित्तीय सेवामा नागरिकको गुणस्तरीय पहुँच अभिवृद्धि गर्न, उद्यमलाई पुँजी निर्माणमा प्रोत्साहित गर्न र वित्तीय प्रणाली स्वस्थ र सबल बनाउन नीतिगत, संरचनात्मक र कार्यगत सुधार आवश्यक देखिएको छ। यसका लागि तथ्य र सम्भावना आधारित नीति निर्माण, अन्तर्राष्ट्रिय असल अभ्यासहरूको विवेकशील नियमन, प्रभावकारी सुपरिवेक्षण र [illegible] मौद्रिक

समस्याको निकासमा जोड दिनु आवश्यक छ। त्यसैगरी, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट प्रवाह हुने सेवालाई क्रमिक रूपमा डिजिटाइज्ड गर्दै बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको वर्गीकरण र कार्यक्षमताको पुनरावलोकन गर्न आवश्यक देखिएको छ।

७. उपर्युक्त पृष्ठभूमिमा मौद्रिक नीति तर्जुमा गर्दा अन्तर्राष्ट्रिय/राष्ट्रिय आर्थिक तथा वित्तीय स्थिति एवम् परिदृश्य र यस बैंकको चौथो रणनीतिक योजनालाई आधार बनाइएको छ। नेपाल सरकारको आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को बजेट र सोह्रौं योजनालाई समेत ध्यानमा राखिएको छ। त्यसैगरी, नेपाल सरकारले गठन गरेको उच्चस्तरीय आर्थिक सुधार सुझाव आयोगको प्रतिवेदन, मौद्रिक नीति सुझाव समिति, बैंकिङ क्षेत्र सुधार सुझाव कार्यदल र सरोकारवालाहरूबाट प्राप्त राय/सुझाव समेतलाई समायोजन गरी आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को मौद्रिक नीति तर्जुमा गरिएको छ।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को मौद्रिक नीतिको कार्यान्वयन स्थिति

आर्थिक तथा मौद्रिक लक्ष्यहरूको स्थिति

८. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि मुद्रास्फीति ५.० प्रतिशतको सीमाभित्र कायम राख्ने लक्ष्य रहेकोमा २०८२ जेठ महिनासम्मको औसत उपभोक्ता मुद्रास्फीति ४.३४ प्रतिशत रहेको छ। २०८२ जेठ महिनामा वार्षिक बिन्दुगत मुद्रास्फीति २.७२ प्रतिशत रहेको छ।

९. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को मौद्रिक नीतिले कम्तीमा सात महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त हुने गरी विदेशी विनिमय सञ्चिति कायम राख्ने लक्ष्य लिएकोमा २०८२ जेठ मसान्तमा कायम रहेको सञ्चिति १४.७ महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त रहेको छ।

१०. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को मौद्रिक नीतिले ब्याजदर करिडोरको माथिल्लो सीमाको रूपमा रहेको स्थायी तरलता सुविधाको ब्याजदर ६.५ प्रतिशत, तल्लो सीमाको रूपमा रहेको स्थायी निक्षेप सुविधाको ब्याजदर ३.० प्रतिशत र नीतिगत दर ५.० प्रतिशत निर्धारण गरी भारित औसत अन्तरबैंक दर नीतिगत दरको वरपर कायम गराउने सञ्चालन लक्ष्य तय गरेको थियो। २०८२ जेठ मसान्तसम्ममा भारित औसत अन्तरबैंक दर ३.० प्रतिशत कायम रहेको छ। मौद्रिक नीतिको व्यवस्थाअनुसार तरलता व्यवस्थापनका लागि स्वचालित र नियममा आधारित खुला बजार कारोबार सञ्चालन गरिएको छ।

तरलता व्यवस्थापन तथा ब्याजदर

११. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनासम्ममा निक्षेप संकलन बोलकबोलमार्फत ८५ पटक गरी रु.२७ खर्ब ८४ अर्ब ८७ करोड तथा स्थायी निक्षेप सुविधामार्फत १६६ पटक गरी रु.१८३ खर्ब ६८ अर्ब ७० करोड तरलता प्रशोचन भएको छ। यस अवधिमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले ओभरनाइट तरलता सुविधामार्फत उपयोग गरेको रु.२ अर्ब ७७ करोड[1] [illegible]

[1] [illegible] आधारित

कुल रु.२५३ खर्ब ४० अर्ब ८० करोड तरलता प्रशोचन भएको छ। अघिल्लो आर्थिक वर्षमा खुला बजार कारोबारका विभिन्न उपकरणमार्फत कुल रु.२३८ खर्ब ६८ अर्ब ३४ करोड तरलता प्रशोचन गरिएको थियो।

१२. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनासम्ममा विदेशी विनिमय बजारबाट अमेरिकी डलरको खुद खरिदमार्फत रु.१५६५ अर्ब २८ करोड तरलता प्रवाह भएको छ। अघिल्लो आर्थिक वर्षमा सोही कारोबारमार्फत रु.७०६ अर्ब ४७ करोड तरलता प्रवाह भएको थियो।

१३. यस अवधिमा अल्पकालीन ब्याजदरहरू स्थायी निक्षेप सुविधा दरको हाराहारीमा रहेका छन्। बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको भारित औसत अन्तरबैंक दर अघिल्लो आर्थिक वर्ष औसत ४.५३ प्रतिशत रहेकोमा २०८२ जेठसम्ममा औसत २.९९ प्रतिशत कायम भएको छ। यसैगरी, ९१-दिने ट्रेजरी बिलको भारित औसत ब्याजदर २०८१ असारमा ३.०० प्रतिशत रहेकोमा २०८२ जेठमा २.९४ प्रतिशत कायम भएको छ।

१४. बैंक तथा वित्तीय संस्थाको अल्पकालीन ब्याजदरहरू न्यून रहेकोले निक्षेप र कर्जाको ब्याजदरहरू समेत घट्दै गएका छन्। २०८१ जेठमा वाणिज्य बैंकहरूको निक्षेपको भारित औसत ब्याजदर ५.९४ प्रतिशत, विकास बैंकहरूको ७.०७ प्रतिशत र वित्त कम्पनीहरूको ८.२८ प्रतिशत रहेकोमा २०८२ जेठमा यस्तो औसत ब्याजदरहरू क्रमशः ४.२९ प्रतिशत, ६.०२ प्रतिशत र ६.७१ प्रतिशत कायम भएको छ। यसैगरी, २०८१ जेठमा वाणिज्य बैंकहरूको कर्जाको भारित औसत ब्याजदर १०.५५ प्रतिशत, विकास बैंकहरूको ११.५५ प्रतिशत र वित्त कम्पनीहरूको १२.८६ प्रतिशत रहेकोमा २०८२ जेठमा यस्तो औसत ब्याजदरहरू क्रमशः ७.९९ प्रतिशत, ९.३० प्रतिशत र १०.३२ प्रतिशत कायम भएको छ।

क्षेत्रगत कर्जा, विपन्न वर्ग र सहुलियतपूर्ण कर्जाको स्थिति

१५. २०८२ वैशाख मसान्तमा वाणिज्य बैंकहरूबाट लगानीमा रहेको कुल कर्जामध्ये कृषि क्षेत्रमा ११.१ प्रतिशत (रु.६४० अर्ब ८६ करोड), ऊर्जा क्षेत्रमा ६.७ प्रतिशत (रु.३९८ अर्ब ४४ करोड) र लघु, घरेलु, साना तथा मझौला उद्यम क्षेत्रमा १०.८ प्रतिशत (रु.६४३ अर्ब ३१ करोड) रहेको छ। यसैगरी, विकास बैंकहरूबाट कृषि, लघु, घरेलु तथा साना उद्यम/व्यवसाय, ऊर्जा र पर्यटन क्षेत्रमा कुल कर्जाको २६.४ प्रतिशत (रु.१३४ अर्ब ८८ करोड) र वित्त कम्पनीहरूबाट १८.८ प्रतिशत (रु.२९ अर्ब ६ करोड) कर्जा लगानीमा रहेको छ।

१६. वाणिज्य बैंकहरूबाट प्रवाह भएको कुल कर्जामध्ये २०८१ चैत मसान्तमा औसत ५.५ प्रतिशत (रु.३५३ अर्ब २१ करोड) कर्जा विपन्न वर्गमा प्रवाह भएको छ। यसैगरी, विकास बैंकहरूबाट ७.१ प्रतिशत (रु.४६ अर्ब ९७ करोड) र वित्त कम्पनीहरूबाट ५.६ प्रतिशत (रु.६ अर्ब ५० करोड) कर्जा विपन्न वर्गमा प्रवाह भएको छ।

१७. नेपाल सरकारबाट ब्याज अनुदान प्रदान हुने सहुलियतपूर्ण कर्जा कार्यक्रमअन्तर्गत २०८२ जेठ मसान्तमा १८ हजार ६ सय २८ ऋणीलाई प्रवाह भएको कर्जामध्ये रु.२६ अर्ब १७ करोड कर्जा बक्यौता रहेको छ।

अन्य प्रमुख नीतिगत व्यवस्थाहरूको कार्यान्वयन स्थिति

१८. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले असल कर्जाका लागि कायम गर्नुपर्ने कर्जा नोक्सानी व्यवस्थालाई १.३ प्रतिशतबाट घटाई १.२ प्रतिशत कायम गरिएको छ। यसैगरी, Capital Adequacy Framework अन्तर्गत रहेको Countercyclical Capital Buffer बापत बैंक तथा वित्तीय संस्थाले थप गर्नुपर्ने पूँजी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि शून्य प्रतिशत तोकेको छ। निर्माण व्यवसायीका हकमा प्रवाहित कर्जालाई २०८२ असारसम्म पुनरसंरचना र पुनर्तालिकीकरण गर्न सहजीकरण गरिएको छ। मार्जिन प्रकृतिका कर्जाको जोखिम भार १२५ प्रतिशतबाट घटाई १०० प्रतिशत कायम गरिएको छ।

१९. बैंक तथा वित्तीय संस्थाको निष्क्रिय कर्जामा वर्गीकरण भएको कर्जा नियमित भएको ३ महिनापछि मात्र असल कर्जा वर्गीकरण गर्न सकिने व्यवस्थालाई परिमार्जन गरी ३ महिनासम्म भुक्तानी नियमित कर्जा वर्गीकरण गरी उक्त अवधिपछि मात्र असल कर्जा वर्गीकरण गर्न सकिने व्यवस्था गरिएको छ।

२०. सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण सम्बन्धमा सूचक संस्थाले पालना गर्नुपर्ने दायित्वका लागि Guideline on Targeted Financial Sanctions for Financial Institutions कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ।

२१. पूँजीकोष गणना गर्ने सन्दर्भमा Regulatory Retail Portfolio अन्तर्गत गणना हुनसक्ने कर्जाको अधिकतम सीमालाई रु.२ करोडबाट बढाएर रु.२ करोड ५० लाख कायम गरिएको छ।

२२. बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई वातावरणमैत्री हरित कर्जा तथा लगानी अभिवृद्धि गर्न प्रोत्साहित गर्ने उद्देश्यले Nepal Green Finance Taxonomy जारी गरिएको छ।

२३. व्यक्तिगत विदेशी मुद्रा सटहबाट खर्च गर्न सकिने सटही सुविधाको सीमा वृद्धि गरिएको छ। वस्तु तथा सेवा आयातसम्बन्धी सटही सुविधालाई सहज बनाई वार्षिक तथा प्रतिपटक सीमा निर्धारण गरिएको छ। नेपाल राष्ट्र बैंक, विदेशी लगानी तथा ऋण व्यवस्थापन विनियमावली, २०७८ को चौथो संशोधनमार्फत विदेशी लगानी तथा ऋणसम्बन्धी व्यवस्थालाई थप उदारीकरण गरिएको छ। विदेशी विनिमय जोखिम न्यूनीकरणको उपकरण प्रयोगमा ल्याउन नेपाल राष्ट्र बैंक स्वाप कारोबार विनियमावली, २०८१ जारी गरिएको छ। विदेशी विनिमय कारोबार गर्ने बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले नियमानुसार विदेशमा गर्ने लगानीको विनिमय जोखिम कम गर्न अपनाउन सकिने नन्‌डेलिभरेबल फरवार्डको अधिकतम सीमालाई प्राथमिक पूँजीको १६ प्रतिशतबाट वृद्धि गरी २० प्रतिशत कायम गरिएको छ।

२४. विदेशबाट सामान आयात गर्दा Document Against Payment र Document Against Acceptance को माध्यमबाट आयात गर्न सकिने सीमा अमेरिकी डलर ५० हजारबाट वृद्धि गरी १ लाख कायम गरिएको छ। साथै, ड्राफ्ट/टी.टी. को माध्यमबाट वस्तु आयात गर्दा उपलब्ध हुने सटही सुविधाको सीमा अमेरिकी डलर ३५ हजारबाट वृद्धि गरी ५० हजार कायम गरिएको छ। नेपाल सरकारका निकायलाई सार्वजनिक खरिद कानुनबमोजिम गरिएको खरिदको भुक्तानी

गर्ने माध्यमका रूपमा रहेको सुविधामा ड्राफ्ट/डी.डी.को सीमा लागु नहुने एवम् एकमुष्ट ठूलो भुक्तानीको माध्यम प्रयोग गर्न सक्ने व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ।

२५. बैंकिङ तथा भुक्तानी प्रणालीसम्बन्धी कार्य गर्ने वित्तीय सहप्रवर्तकहरूलाई नीतिगत एवम् नियामकीय व्यवस्थाको जानकारी तथा नियामकीय पहुँच विस्तार गर्ने उद्देश्यले अधिकारवाला निकाय र निजी क्षेत्रको समेत सहभागिता हुने गरी Digital Finance Innovation Hub स्थापना गरिएको छ।

२६. राष्ट्रिय भुक्तानी स्वीच पूर्ण रूपमा सञ्चालनमा ल्याउन आवश्यक पर्ने पूर्वाधार र संस्थागत संरचना तयार गरिएको छ।

२७. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ लाई आधार वर्ष मानेर उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क र तलब तथा ज्यालादर सूचकाङ्क प्रकाशन गर्न थालिएको छ।

२८. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को मौद्रिक नीति र त्यसको वैवार्षिक समीक्षाहरूमा भएका व्यवस्थाअनुसार बैंक खाता रोक्का तथा फुकुवा विनियमावली, २०८१, बैंक तथा वित्तीय संस्थाको आन्तरिक उत्तरदायित्वसम्बन्धी मार्गदर्शन, २०८१ र बचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाका लागि निर्देशन तथा मापदण्ड, २०८१ जारी भएका छन्। यसैगरी, लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूका लागि सञ्चालन मार्गदर्शन, २०८१ तथा जोखिम व्यवस्थापनका लागि Risk Management Guidelines for Microfinance Institutions जारी गरिएको छ। लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्दा नेपाल वित्तीय प्रतिवेदन मान (NFRS) बमोजिम प्रकाशन गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ।

२९. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को मौद्रिक नीति र वैवार्षिक समीक्षाहरूमा गरिएका नीतिगत व्यवस्थाहरूको कार्यान्वयन स्थितिको पूर्ण विवरण अनुसूची १ मा उल्लेख गरिएको छ।

समष्टिगत आर्थिक स्थिति र परिदृश्य

अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक स्थिति एवम् परिदृश्य

३०. कोभिड-१९ महामारीपश्चात् क्रमशः सुधार हुँदै गएको विश्व अर्थतन्त्र बढ्दो भूराजनीतिक तनाव र पछिल्लो समय ठूला अर्थतन्त्रहरूबीचको कडा व्यापारिक नीतिले थप प्रभावित हुन थालेको अन्तर्राष्ट्रिय मुद्राकोषको विश्लेषण रहेको छ[१]। फलस्वरूप, सन् २०२४ मा ३.३ प्रतिशतले विस्तार भएको विश्व अर्थतन्त्र सन् २०२५ मा २.८ प्रतिशतले मात्र बढ्ने प्रक्षेपण रहेको छ। सन् २०२४ मा १.८ प्रतिशतले विस्तार भएको विकसित अर्थतन्त्र सन् २०२५ मा १.४ प्रतिशतले विस्तार हुने र सन् २०२४ मा ४.३ प्रतिशतले विस्तार भएको उदीयमान तथा विकासोन्मुख अर्थतन्त्र सन् २०२५ मा ३.७ प्रतिशतले विस्तार हुने कोषको प्रक्षेपण रहेको छ। सन् २०२४ मा भारत र चीनको अर्थतन्त्र क्रमशः ६.५ प्रतिशत र ५.० प्रतिशतले विस्तार

[१] स्रोतः वर्ल्ड इकोनोमिक आउटलुक (अप्रिल २०२५), अन्तर्राष्ट्रिय मुद्राकोष।

भएकोमा सन् २०२५ मा क्रमशः ५.६ प्रतिशत र ४.७ प्रतिशतले मात्र विस्तार हुने कोषको प्रक्षेपण छ।

१५. विगत तीन वर्षदेखि विश्व मुद्रास्फीति घट्दै गएको छ। सन् २०२४ मा ५.७ प्रतिशत रहेको विश्वको उपभोक्ता मुद्रास्फीति सन् २०२५ मा ४.३ प्रतिशत रहने कोषको प्रक्षेपण रहेको छ। विकसित अर्थतन्त्रको मुद्रास्फीति सन् २०२३ मा २.६ प्रतिशत रहेकोमा सन् २०२५ मा २.५ प्रतिशतमा सीमित हुने प्रक्षेपण छ। त्यस्तै, उदीयमान तथा विकासशील अर्थतन्त्रको मुद्रास्फीति सन् २०२४ मा ७.७ प्रतिशत रहेकोमा सन् २०२५ मा ५.५ प्रतिशतमा सीमित हुने प्रक्षेपण छ। विश्व मुद्रास्फीति घट्ने क्रममा रहे तापनि भू-राजनीतिक तनाव र केही मुलुकहरूको कठोर व्यापार नीतिले मूल्यमा चाप पर्न सक्ने जोखिम कायमै रहेको कोषको विश्लेषण रहेको छ।

१६. मुद्रास्फीति घट्दै गएसँगै विश्वका अधिकांश मुलुकहरूले लचिलो मौद्रिक नीति अवलम्बन गर्न थालेका छन्। युरोपियन केन्द्रीय बैंक (ECB) ले सन् २०२४ जुनदेखि आठ पटक निक्षेप सुविधा दरलाई घटाएको छ। यसैगरी, भारतीय रिजर्भ बैंकले सन् २०२३ फेब्रुअरीदेखि ६.५ प्रतिशत कायम गरेको नीतिगत दर सन् २०२५ फेब्रुअरी यता लगातार तीन पटक घटाएर सन् २०२५ जुनमा ५.५ प्रतिशत कायम गरेको छ। पिपुल्स बैंक अफ चाइनाले २०२३ जुनमा ३.५५ प्रतिशत रहेको एक वर्षे लोन प्राइम रेट घटाएर २०२५ जुनमा ३.०० प्रतिशत कायम गरेको छ। अमेरिकी फेडरल रिजर्भले फेडरल फन्ड्स रेटलाई सन् २०२४ सेप्टेम्बरको ५.२५-५.५ प्रतिशतको दायराबाट तीन पटक घटाएर सन् २०२४ डिसेम्बरमा ४.२५-४.५० प्रतिशतको दायरामा कायम गरी निरन्तरता दिएको छ।

राष्ट्रिय आर्थिक स्थिति समीक्षा एवम् परिदृश्य

वास्तविक क्षेत्र

१७. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा आर्थिक वृद्धि ४.६१ प्रतिशत हुने राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको अनुमान छ। अघिल्लो आर्थिक वर्ष आर्थिक वृद्धि ३.६७ प्रतिशत रहेको थियो। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा कृषि क्षेत्र ३.२८ प्रतिशत, उद्योग क्षेत्र ४.४६ प्रतिशत र सेवा क्षेत्र ४.९९ प्रतिशतले वृद्धि हुने अनुमान छ। अघिल्ला दुई आर्थिक वर्षहरूमा उत्पादनमूलक उद्योग, निर्माण र थोक तथा खुद्रा व्यापार उप-क्षेत्रहरू संकुचनमा गएकोमा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा यी सबै उपक्षेत्रहरूको विस्तार हुने अनुमान छ। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को तेस्रो त्रैमाससम्म आर्थिक वृद्धि ४.८ प्रतिशत रहेको राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको प्रारम्भिक अनुमान छ।

१८. यो वर्ष अनुमानभन्दा मनसुन पिछडिएकोले धान लगाउनका लागि कृषि क्षेत्रको उत्पादनमा नकारात्मक प्रभाव पर्ने अनुमान छ। त्यसैगरी, सरकारले उत्पादन बढ्ने अनुमान दिएको, रासायनिक मल सहज रूपमा उपलब्ध गराएको र धान, मकै, गहुँ, उखु तथा कपासको न्यूनतम समर्थन मूल्य निर्धारण गर्ने व्यवस्था गरेकोले कृषि क्षेत्रको वृद्धिदर सन्तोषजनक रहने अनुमान छ।

१५. निर्माणाधीन राष्ट्रिय गौरवका तथा अन्य प्राथमिकता प्राप्त पूर्वाधार आयोजनाहरूमध्ये नागढुंगा सुरुङमार्ग, काठमाडौं-तराई द्रुतमार्ग, पूर्वी लोकमार्गको पोखरा-मुग्लिन सडक खण्ड, भेरी-बबई बहुउद्देश्यीय नदीजोड, सिद्धबाबा सुरुङमार्गलगायतका आयोजनाहरू सम्पन्न हुने चरणमा रहेका छन्। यस्ता आयोजनाहरूको निर्माणपश्चात् उद्योग र सेवा क्षेत्रको क्षमता विस्तारमा सहयोग पुगी आर्थिक क्रियाकलाप विस्तार हुने अनुमान रहेको छ। यसैगरी, आगामी पाँच वर्षसम्म जडित जलविद्युत क्षमता प्रत्येक वर्ष कम्तीमा एक हजार मेगावाटका दरले थपिँदै जाने गरी निर्माण क्रम जारी रहेको छ। बंगलादेशसँगको विद्युत व्यापार सम्झौता भई २०८२ असार १ गतेबाट विद्युत निर्यात हुन थालेको छ।

१६. पर्यटक आगमन संख्या कोभिड-१९ अघिको अवस्थामा पुग्नुको साथै पर्यटन पूर्वाधार विस्तार भएको छ। पोखरा र लुम्बिनी अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल पूर्ण क्षमतामा सञ्चालन भएमा आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटन र यससँग सम्बन्धित अर्थतन्त्रमा अग्र-पृष्ठ सम्बन्धका क्षेत्रहरूमा उत्पादन एवम् रोजगारी वृद्धि हुने सम्भावना रहेको छ। नेपाल सरकारले आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को बजेटमार्फत सूचना प्रविधि सेवा निर्यातका लागि नीतिगत सहजीकरण गर्ने, मागमा तथा सम्झौतामा उच्च प्रोत्साहन गर्ने लगायतका कार्यक्रम ल्याएकोले सेवा निर्यात विस्तार हुने अनुमान छ।

१७. आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा नेपाल सरकारले ६.० प्रतिशतको आर्थिक वृद्धि हासिल गर्ने लक्ष्य राखेको छ। तीनै तहका सरकारको बजेटमा पुँजीगत खर्चको विनियोजन अघिल्लो वर्षको तुलनामा बढेको, वित्तीय प्रणालीमा न्यून ब्याजदरसहित लगानीको लागि पर्याप्त तरलता रहेको र लगानीसम्बन्धी कानुनहरू सुधार भई लगानीको वातावरण थप अनुकूल हुँदै गएको सन्दर्भमा कृषि, सेवा र पूर्वाधार क्षेत्रको विकास तथा विस्तार भई लक्षित आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्न सहयोग पुग्ने देखिन्छ।

मुद्रास्फीति

१८. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनासम्मको औसत उपभोक्ता मुद्रास्फीति ४.३४ प्रतिशत रहेको छ। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा वार्षिक औसत उपभोक्ता मुद्रास्फीति ५.४४ प्रतिशत रहेको थियो। २०८२ जेठमा खाद्य समूहको मुद्रास्फीति ०.५५ प्रतिशत र गैरखाद्य तथा सेवा क्षेत्रको मुद्रास्फीति ३.९४ प्रतिशत रही वार्षिक बिन्दुगत मुद्रास्फीति २.४८ प्रतिशत रहेको छ। यस अवधिमा आन्तरिक कृषि उत्पादन बढेको, भारतमा थोक तथा उपभोक्ता मुद्रास्फीति घटेको, अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा कच्चा तेलको मूल्यमा सुधार आएको र आन्तरिक आपूर्ति प्रणाली सहज रहेकोले मुद्रास्फीतिमा उल्लेख्य सुधार आएको हो।

१९. छिमेकी मुलुकहरूमा मुद्रास्फीति थप न्यून हुँदै गएको, मनसुन सामान्य रहने पूर्वानुमानले कृषि उत्पादन सकारात्मक हुने देखिएको र नेपालको मुद्रास्फीतिमा प्रत्यक्ष प्रभाव हुने भारतको मुद्रास्फीति क्रमशः कम हुँदै आगामी वर्ष ३.७ प्रतिशत रहने प्रक्षेपण रहेको सन्दर्भमा आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा मुद्रास्फीति ५.० प्रतिशतको हाराहारीमा रहने प्रक्षेपण रहेको छ।

बाह्य क्षेत्र

४०. पछिल्लो समयमा वैदेशिक व्यापारले गति लिन थालेको छ। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनामा कुल वस्तु निर्यात ७७.८ प्रतिशतले वृद्धि भई रु.२८७ अर्ब ६७ करोड पुगेको छ भने कुल वस्तु आयात १२.१ प्रतिशतले वृद्धि भई १५ खर्ब ९३ अर्ब ८० करोड पुगेको छ। यस अवधिमा व्यापार घाटा ६.३ प्रतिशतले वृद्धि भई रु.१३ खर्ब ९७ अर्ब २६ करोड पुगेको छ। निर्यातको वृद्धिदर उच्च भए पनि आधार सानो भएको र आयात समेत बढ्न थालेकाले आगामी वर्ष व्यापार घाटा केही फराकिलो हुने अनुमान छ।

४१. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनामा विप्रेषण आप्रवाह नेपाली रुपैयाँमा १५.५ प्रतिशत र अमेरिकी डलरमा १२.७ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। यस अवधिमा वैदेशिक रोजगारीमा जाने नेपालीको संख्या (नयाँ तथा पुनःश्रमस्वीकृतिसहित) अघिल्लो वर्षको सोही अवधिको तुलनामा २१.४ प्रतिशतले वृद्धि भई ७,६०,३१२ पुगेको छ। आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा बाह्य परिस्थिति अनुकूल रहेमा विप्रेषण आप्रवाहको वृद्धिदर सन्तोषजनक रहने अनुमान छ।

४२. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनामा शोधनान्तर स्थिति रु.५३१ अर्ब ४४ करोडले र चालु खाता रु.३७७ अर्ब ३१ करोडले बचतमा रहेको छ। आयातको तुलनामा विप्रेषण आप्रवाह वृद्धि उच्च रहेकोले शोधनान्तर स्थिति र चालु खातामा उल्लेख्य बचत कायम हुन सकेको छ। आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा समेत चालु खाता र शोधनान्तर स्थिति बचतमा रहने अनुमान छ।

४३. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनामा कुल विदेशी विनिमय सञ्चिति ३५.१ प्रतिशतले वृद्धि भई २०८२ जेठ मसान्तमा रु.२८ खर्ब ६९ अर्ब ३८ करोड पुगेको छ। अमेरिकी डलरमा यस्तो सञ्चिति २३.२ प्रतिशतले वृद्धि भई २० अर्ब ९५ करोड पुगेको छ। यस अवधिमा कायम रहेको विदेशी विनिमय सञ्चिति करिब १४.७ महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त रहेको छ। आगामी आर्थिक वर्षमा समेत चालु खाता र शोधनान्तर स्थिति अनुकूल भई पर्याप्त विदेशी विनिमय सञ्चिति कायम रहने अनुमान छ।

सरकारी वित्त

४४. नेपाल सरकार, महालेखा नियन्त्रक कार्यालयका अनुसार आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनामा संघीय सरकारको कुल खर्च ८.६ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। यसमध्ये कुल खर्चमा चालु खर्चको अंश ६६.४ प्रतिशत र पुँजीगत खर्चको अंश ११.२ प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरी, यस अवधिमा नेपाल सरकारको राजस्व परिचालन १०.५ प्रतिशतले बढेको छ। यसमध्ये कर राजस्व १०.७ प्रतिशत र गैरकर राजस्व ८.८ प्रतिशतले बढेको छ। कुल राजस्वमा कर राजस्वको अंश ९०.३ प्रतिशत रहेको छ।

४५. नेपाल सरकार, सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालयका अनुसार आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनामा रु.३३४ अर्ब ९९ करोड आन्तरिक ऋण र रु.९९ अर्ब २० करोड बाह्य ऋण गरी कुल रु.४३४ अर्ब १९ करोड ऋण परिचालन भएको छ। यस अवधिमा आन्तरिक तथा बाह्य ऋण गरी रु.३६६ अर्ब ६६ करोड ऋण भुक्तानी भएको छ।

४६. नेपाल सरकारले आर्थिक वर्ष २०८२/८३ का लागि रु.१९ खर्ब ६४ अर्बको बजेट प्रस्तुत गरेको छ। यसमध्ये पुँजीगत खर्च रु.४०७ अर्ब ८९ करोड रहेको छ। बजेटमा खर्च व्यहोर्ने स्रोतहरूमध्ये राजस्व परिचालनबाट रु.१३ खर्ब १५ अर्ब र वैदेशिक अनुदानबाट रु.५३ अर्ब ४५ करोड व्यहोर्दा रु.५ खर्ब ९६ अर्ब न्यून हुने देखिएको छ। उक्त बजेट घाटा पूर्ति गर्न आन्तरिक ऋण रु.३६२ अर्ब र बाह्य ऋण रु.२३३ अर्ब ९९ करोड परिचालन हुने अनुमान गरिएको छ।

मौद्रिक तथा वित्तीय क्षेत्र

४७. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनामा विस्तृत मुद्राप्रदाय ८.२ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा यस्तो मुद्राप्रदाय ९.३ प्रतिशतले वृद्धि भएको थियो। गत वर्षको तुलनामा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनामा खुद वैदेशिक सम्पत्ति उल्लेख्य रूपमा बढे तापनि खुद आन्तरिक सम्पत्तिको विस्तार न्यून रहेकाले विस्तृत मुद्राप्रदाय विस्तार कम हुन गएको हो।

४८. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनामा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले निजी क्षेत्रमा रु.४०७ अर्ब ६२ करोड कर्जा विस्तार गरेका छन्। वार्षिक बिन्दुगत आधारमा २०८२ जेठ मसान्तमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाको निजी क्षेत्रतर्फको कर्जा प्रवाह ८.७ प्रतिशतले बढेको छ। गत वर्षको सोही अवधिमा यस्तो कर्जा ५.५ प्रतिशतले बढेको थियो। वार्षिक बिन्दुगत आधारमा २०८२ जेठ मसान्तमा निक्षेप परिचालन १२.७ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। गत वर्षको सोही अवधिमा यस्तो निक्षेप १२.६ प्रतिशतले वृद्धि भएको थियो।

४९. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूमा तरलता पर्याप्त रहेकाले निक्षेप र कर्जाको ब्याजदर घट्दो क्रममा रहेका छन्। २०८१ जेठमा वाणिज्य बैंकहरूको औसत आधार दर ८.५४ प्रतिशत रहेकोमा २०८२ जेठमा ६.७९ प्रतिशतमा झरेको छ। त्यसैगरी, २०८१ जेठमा वाणिज्य बैंकहरूको निक्षेपको भारित औसत ब्याजदर ६.४७ प्रतिशत र कर्जाको भारित औसत ब्याजदर १०.५४ प्रतिशत रहेकोमा यस अवधिमा क्रमशः ४.२९ प्रतिशत र ७.९९ प्रतिशत कायम भएको छ।

५०. पछिल्ला दुई वर्ष अर्थतन्त्रमा देखिएको शिथिलताले बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको कर्जा असुलीसमेत प्रभावित भई २०८१ चैतमा निष्क्रिय कर्जा अनुपात ४.२४ प्रतिशत पुगेको छ। गत वर्षको सोही अवधिमा यस्तो अनुपात ३.९८ प्रतिशत रहेको थियो। यद्यपि, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले कायम राख्नु पर्ने न्यूनतम पुँजीकोष अनुपात र तरल सम्पत्ति नियामकीय सीमाभित्रै रहेको छ।

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को मौद्रिक नीतिको कार्यदिशा, संरचना र मौद्रिक उपाय

कार्यदिशाको आधार

५१. वित्तीय प्रणालीमा अधिक तरलता कायम भई कर्जाको ब्याजदर घट्दै गएको पृष्ठभूमिमा समग्र मागमा सुधार हुँदै आएको छ। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा मुद्रास्फीति ५.० प्रतिशतको हाराहारी कायम गर्ने उद्देश्य रहेकोमा एघार महिनासम्मको औसत मुद्रास्फीति ४.२४ प्रतिशत

रहेको छ। विगत ६ महिनादेखि मुद्रास्फीति क्रमशः बढ्दै २०७९ वैशाखमा ७.८७ प्रतिशत पुगेको छ। त्यसैगरी, न्यूनतम ७ महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त हुने गरी विदेशी विनिमय सञ्चिति कायम गर्ने मौद्रिक नीतिको लक्ष्य रहेकोमा २०७९ वैशाखमा कायम सञ्चिति ६.७ महिनाको वस्तु तथा सेवाको आयात धान्न पर्याप्त रहेको छ। यस बैंकले प्रक्षेपित र अपेक्षित मुद्रास्फीतिको आधार तथा विदेशी विनिमय सञ्चितिको आधारमा नीतिगत दरसम्बन्धी निर्णय लिँदै आएको छ। उपर्युक्त जस्तो परिस्थितिमा समग्र माग नियन्त्रण गर्न मौद्रिक नीतिको कार्यदिशा केही कसिलो बनाउनु आवश्यक देखिएको छ। यसका साथै, निक्षेपको वास्तविक ब्याजदर नकारात्मक हुन नदिनेतर्फ समेत ध्यान दिइएको छ।

४२. कोभिड महामारीपश्चात् कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कुल स्थिर पुँजी निर्माणको हिस्सा घट्दै गएको छ भने कुल स्थिर पुँजीमा निजी क्षेत्रको पुँजी निर्माणको अंशसमेत न्यून हुँदै गएको देखिन्छ। वित्तीय मध्यस्थता लागत र कर्जाको ब्याजदर न्यून हुँदा पनि पुँजी निर्माणमा अपेक्षित सुधार आउन नसकेको हुँदा अर्थतन्त्रका उच्च अग्र-पृष्ठ सम्बन्ध भएका क्षेत्र, उत्पादन र पुँजी निर्माणमा प्रत्यक्ष योगदान गर्ने क्षेत्रतर्फ वित्तीय साधन परिचालनमा ध्यान दिनुपर्ने भएको छ।

४३. कोभिड-१९ महामारीबाट अर्थतन्त्रमा परेको असर न्यूनीकरण गर्न अवलम्बन गरिएका सहुलियतयुक्त मौद्रिक उपायहरू र नीतिगत सहजतापश्चात् मुद्रास्फीति र विदेशी विनिमय सञ्चितिमा दबाब देखिएको थियो। विगत दुई वर्षदेखि उपलब्ध आर्थिक सहुलियतको प्रभाव कम हुन थालेकोले मौद्रिक प्रसार र नियामकीय व्यवस्थाहरूलाई क्रमशः सामान्य बनाउँदै लगिएको छ। तथापि, पर्याप्त तरलता र न्यून ब्याजदरका बावजुद कर्जा प्रवाह अपेक्षित रूपमा बढ्न नसकेकोले विवेकशील नियमन व्यवस्थामा नियामकीय व्यवस्थाहरूबीचको तादात्म्यता सहितको आर्थिक तथा मौद्रिक नीतिगत सुधारमा जोड दिनु पर्ने भएको छ।

४४. ब्याजदर करिडोर प्रणालीको कार्यान्वयनबाट मौद्रिक नीतिको सञ्चालन लक्ष्यको अनुगमन गर्न र नीतिगत पारदर्शिता तथा प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न सहयोग पुगेको छ। ब्याजदरमा आधारित मौद्रिक प्रसार संयन्त्र सुदृढ बनाउन ब्याजदर करिडोरको कार्यान्वयनमा अन्तर्राष्ट्रिय उत्तम अभ्यास अनुसरण गर्दै करिडोरको विद्यमान माथिल्लो र तल्लो सीमाको अन्तर थप साँघुरो बनाउन आवश्यक छ। त्यसैगरी, खुला बजार कारोबारलाई प्रभावकारी बनाउन तरलता प्रवाह र प्रशोचनका व्यवस्थाहरूमा सुधार गर्दै अल्पकालीन ब्याजदरहरू करिडोरको सीमाभित्र कायम राख्न ब्याजदरसम्बन्धी नीतिगत सुधारमा ध्यान दिनु पर्ने भएको छ।

४५. महामारीको समयमा मुद्रास्फीति न्यून रहेको र विदेशी विनिमय सञ्चिति सुविधाजनक अवस्थामा रहेतापनि विश्व अर्थतन्त्रमा बेलाबखत देखिने भूराजनैतिक तनाव, आपूर्ति अवरुद्धता र कच्चा तेलको मूल्यमा हुने उतार-चढावबाट उत्पन्न हुने जोखिमलाई ध्यान दिनु पर्ने हुन्छ। तसर्थ, मुद्रास्फीति, व्यापार घाटा, विप्रेषण आप्रवाह, शोधनान्तर जस्ता प्रमुख आर्थिक तथा वित्तीय परिसूचकहरूको नियमित अनुगमन गरी कर्जा विस्तारबाट मूल्य र बाह्य क्षेत्रमा दबाब पर्न नदिने गरी मौद्रिक व्यवस्थापन गर्न जोड दिनु पर्ने भएको छ।

मौद्रिक नीतिको कार्यदिशा

३६. न्यून मुद्रास्फीति, सुविधाजनक विदेशी विनिमय सञ्चितिको स्थिति र परिसूचकलाई सम्बोधन गर्दै अर्थतन्त्रलाई गतिशील बनाउन मौद्रिक नीतिको कार्यदिशा लचकतापूर्वक लचिलो बनाइएको छ। यसबाट निजी क्षेत्रको पुँजी निर्माण र सरकारको [illegible] खर्च परिचालनको [illegible] [illegible] गर्न मद्दत पुग्ने [illegible] आर्थिक गतिविधि अभिवृद्धि सहज हुने अपेक्षा गरिएको छ।

३७. वित्तीय स्थायित्व कायम गर्दै कर्जाको पहुँच र गुणस्तर अभिवृद्धि तथा कर्जा [illegible] कम गर्न मौद्रिक प्रभाव र विवेकशील नियमन सम्बन्धी नियामकीय व्यवस्थाहरूमा तादात्म्यता कायम गरिएको छ।

३८. खुला बजार कारोबार तथा ब्याजदर करिडोरलाई थप सुदृढ बनाई मौद्रिक प्रसार संयन्त्रलाई प्रभावकारी बनाइएको छ।

मौद्रिक नीतिको संरचना र लक्ष्य

३९. आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा ५.० प्रतिशतको हाराहारीमा मुद्रास्फीति र कम्तीमा सात महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त विदेशी विनिमय सञ्चिति कायम गर्दै नेपाल सरकारको बजेट वक्तव्यमा उल्लेख भएबमोजिम ६.० प्रतिशतको आर्थिक वृद्धि हासिल गर्न मौद्रिक व्यवस्थापन र विदेशी विनिमय व्यवस्थापन गरिनेछ।

४०. आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को लागि विस्तृत मुद्रा प्रदायको वृद्धिदर १२.० प्रतिशत र निजी क्षेत्रतर्फ जाने कर्जा वृद्धि दर १२.० प्रतिशतसम्म रहने प्रक्षेपण गरिएको छ।

अन्तरिम र सञ्चालन लक्ष्य

४१. नेपाली रुपैयाँको भारतीय रुपैयाँसँगको स्थिर विनिमय दरलाई मौद्रिक नीतिको [illegible] रूपमा लिइँदै आएकोमा यसलाई अन्तरिम लक्ष्यको रूपमा कायमै राखिएको छ।

४२. बैंक तथा वित्तीय संस्थाको भारित औसत अन्तरबैंक दरलाई मौद्रिक नीतिको सञ्चालन लक्ष्यको रूपमा कायमै राख्दै स्वचालित र नियममा आधारित खुला बजार कारोबार सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइएको छ।

४३. बैंक तथा वित्तीय संस्थाको भारित औसत अन्तरबैंक दरलाई नीतिगत दरको हाराहारीमा कायम हुने गरी खुला बजार कारोबार सञ्चालन गरिनेछ।

मौद्रिक उपकरण

४४. ब्याजदर करिडोरको माथिल्लो सीमाको रूपमा रहेको बैंकदरलाई ६.५ प्रतिशतबाट घटाई ६.० प्रतिशत र ब्याजदर करिडोरको तल्लो सीमाको रूपमा रहेको निक्षेप संकलन दरलाई ३.० प्रतिशतबाट घटाई २.७५ प्रतिशत निर्धारण गरिएको छ। नीतिगत दरलाई ५.० प्रतिशतबाट घटाई ४.५ प्रतिशत कायम गरिएको छ।

६५. बैंकहरूलाई स्थायी तरलता सुविधा प्रदान हुने विद्यमान व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइएको छ।

६६. अनिवार्य नगद अनुपात र वैधानिक तरलता अनुपातसम्बन्धी विद्यमान व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइएको छ।

६७. बैंकिङ प्रणालीमा रहने संरचनागत प्रकृतिको तरलता व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यकता अनुसार नेपाल राष्ट्र बैंक ऋणपत्र निष्कासन गरिनेछ।

६८. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबीच गरिने अन्तरबैंक कारोबारलाई थप व्यवस्थित र पारदर्शी बनाई कारोबार सम्बन्धी जानकारी तत्काल यस बैंकले प्रत्यक्ष अनुगमन गर्न सकिने गरी प्रणालीमा सुधार गरिनेछ।

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को वित्तीय क्षेत्र र विदेशी विनिमयसम्बन्धी नीति

६९. अर्थतन्त्र क्रमिक रूपमा लयमा फर्कन थाले पनि बैंक तथा वित्तीय संस्थाका निष्क्रिय कर्जा र गैरबैंकिङ सम्पत्ति बढेको छ। यसबाट पुँजी कोषमा दबाब पर्ने गई कर्जा लगानी क्षमता समेत प्रभावित भएको छ। ऋणीहरू कालो सूचीमा पर्ने क्रम बढ्दै गएको छ। तसर्थ, बैंक तथा वित्तीय संस्थाको कर्जा लगानी क्षमता बढाउने, कर्जा व्यवस्थापनलाई सहज बनाउने र पुँजीकोष सुदृढ बनाई वित्तीय स्थायित्व कायम गर्ने कार्य प्राथमिकतामा रहेको छ। साथै, सम्पत्ति व्यवस्थापन कम्पनी स्थापनालाई प्राथमिकता दिई बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको निष्क्रिय कर्जा र गैरबैंकिङ सम्पत्ति व्यवस्थापनमा ध्यान दिनु आवश्यक छ।

७०. बैंकिङ प्रणालीमा रहेको अधिक तरलता र न्यून ब्याजदरबाट अर्थतन्त्रले लाभ लिन सक्ने अवस्था छ। यसका लागि बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले कर्जा प्रवाह गर्दा सजगतापूर्वक रही ऋणीको परियोजना, बजार, माग र क्षमताको विश्लेषणलाई उच्च प्राथमिकता दिनु आवश्यक छ। वित्तीय स्थायित्वका लागि अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डमा आधारित नियमनका व्यवस्थालाई लागू गर्दै क्रमशः नीतिगत नियमनलाई चुस्तदुरुस्त बनाउने र जोखिममा आधारित अनुगमन/सुपरिवेक्षणलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी कर्जासम्बन्धी निर्णयमा बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई थप जिम्मेवार बनाउनु आवश्यक छ।

७१. प्रविधिको तीव्र विकास र उपभोक्तामैत्री वित्तीय प्रणाली नयाँ चरणमा प्रवेश गरेको छ। आधुनिक प्रविधिको विकासलाई आत्मसात गर्दै वित्तीय क्षेत्रमा नयाँ सोच, क्षमता र साधनको सदुपयोग गर्नु पर्ने हुन्छ। यसका लागि संस्थागत विविधता कायम गरी वित्तीय साधन पहुँचयोग्य र प्रतिस्पर्धी बनाउन बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई विशिष्टीकृत सेवा प्रदान गर्न प्रोत्साहन गर्न आवश्यक छ।

७२. आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को मौद्रिक नीतिको कार्यदिशाप्रति सामञ्जस्य हुने गरी वित्तीय क्षेत्रको नियमन तथा निरीक्षण, विदेशी विनिमय व्यवस्थापन, भुक्तानी प्रणाली र सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण सम्बन्धित नीतिगत व्यवस्थाहरू गरिएको छ।

नियमन तथा सुपरिवेक्षण

५२. वित्तीय प्रणालीमा डिजिटलका विभिन्न नवप्रवर्तन र चुनौतीहरूको सम्बोधन गर्दै वित्तीय प्रणालीको दिगो विकास र स्थायित्वको लागि दोस्रो वित्तीय क्षेत्र रणनीति नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भएपश्चात् कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।

५३. निजी आवासीय घर निर्माण/खरिद गर्न प्रवाह गर्ने कर्जाको सीमा रु.२ करोडबाट बढाई रु.३ करोड कायम गरिनेछ। पहिलो घर निर्माण/खरिद गर्दा यस्तो कर्जा प्रवाहको लागि कर्जा सुरक्षण अनुपात बढीमा ८० प्रतिशतसम्म र अन्यको हकमा बढीमा ७० प्रतिशतसम्म कायम गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

५४. चालु पूँजी कर्जासम्बन्धी मार्गदर्शनलाई कृषि, साना तथा घरेलु उद्योग, शिक्षा, स्वास्थ्य, होलसेल व्यापार र निर्माण क्षेत्र लगायतको व्यवसायको प्रकृति र कर्जा भुक्तानी-चक्रको आधारमा आवश्यकतानुसार परिमार्जन गरिनेछ।

५५. विपन्न वर्ग कर्जाको वर्गीकरण तथा कर्जा नोक्सानी व्यवस्था सम्बन्धमा आवश्यकतानुसार पुनरावलोकन गरिनेछ।

५६. कृषि तथा लघु, घरेलु, साना र मझौला व्यवसायमा कर्जा सहजीकरण गरी न्यून र मध्यम आय भएका घर परिवारको जीवनस्तर सुधारमा सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यले देहायबमोजिमको व्यवस्था गरिनेछ।

(क) बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले कृषि फसल, कृषियोग्य जमिन र कृषि व्यवसाय आयोजनाको धितो मात्रैमा मूल्याङ्कन गरी रु.१० लाखसम्म कृषि वा व्यावसायिक कर्जा प्रवाह गर्न सक्ने व्यवस्था गरिनेछ।

(ख) यसरी प्रवाह हुने रु.१० लाखसम्मको कर्जाको [illegible] न्यूनतम कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गरिनेछ।

(ग) बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले उखुखेती, चिया, अदुवाबेसार, माछापालन लगायतका कृषि व्यवसायसँग सम्बन्धित कार्यका लागि व्यक्ति वा व्यावसायिक फर्मलाई फसल तथा उत्पादनको प्रकृतिसँग तालमेल हुने गरी विभिन्न अवधि र प्रकृतिका कर्जा प्रवाह गर्नसक्ने व्यवस्थालाई थप स्पष्टीकरण गर्दै कार्यान्वयनको प्रभावकारी अनुगमन गरिनेछ।

५७. नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् (नार्क) ले सिफारिस गरेका जातका कृषि उपजहरूको उत्पादन अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यका लागि बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट प्रवाह हुने कर्जामा सहजीकरण गरिनेछ।

५८. हुलाकी राजमार्ग तथा मध्य-पहाडी लोकमार्ग आसपासका क्षेत्रमा आर्थिक गतिविधि तथा रोजगार सिर्जना विस्तारबाट प्राप्त सम्भावना सदुपयोग गर्ने (जस्तै: साना होटल तथा रेष्टुरेन्ट र राजमार्ग/लोकमार्गको नजिक बजार आसपासका उद्योग व्यवसायहरूलाई प्रवर्द्धन गर्न ग्रामीण क्षेत्रका उद्योग व्यवसायीहरूलाई प्रवाह हुने कर्जामा देहायबमोजिमका व्यवस्थाहरू गरिनेछ।

(क) रु.२ करोडसम्म प्रवाह भएको कर्जालाई साना तथा मझौला उद्यममा प्रवाह भएको कर्जामा समावेश गरी तोकिएको क्षेत्रमा प्रवाह हुने कर्जामा गणना गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

(ख) पहिलो कर्जामा आधार दरमा बढीमा २ प्रतिशत बिन्दुसम्म मात्र प्रिमियम थप गरी कर्जा प्रवाह हुने व्यवस्था मिलाइनेछ।

८०. गोरखा, रसुवा लगायतका भूकम्पप्रभावित क्षेत्रमा परियोजना रहेका व्यावसायिक कर्जा तथा उक्त क्षेत्रमा बसोबास गरिरहेका व्यक्तिहरूले लिएको कर्जा पुनरतालिकीकरण/पुनर्संरचना गर्न चाहेमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाले ऋणीको आवश्यकता र नोक्सानीको आधारमा ऋणीको नगद प्रवाह तथा व्यवसायको विश्लेषण गरी भुक्तानहुनुपर्ने ब्याज रकमको कम्तीमा १० प्रतिशत रकम असुलउपर गरी पुनरतालिकीकरण/पुनर्संरचना गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

८१. ऊर्जा उत्पादनका क्षेत्रमा प्रवाह भएको कर्जाको ब्याज पूँजीकरण गर्नेसम्बन्धी व्यवस्थाको पुनरावलोकन गरिनेछ।

८२. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट शेयर धितोमा प्रवाह हुने मार्जिन प्रकृतिको कर्जाको विद्यमान एकल ग्राहक कर्जा सीमा रु.१४ करोडबाट बढाई रु.२५ करोड बनाइनेछ।

८३. बैंक मर्जरको कारण कायम पूँजीमा पर्ने विद्यमान व्यवस्थामा नीतिगत सहजीकरण गरिनेछ।

८४. बैंकिङ क्षेत्रलाई थप प्रतिस्पर्धी, अनुशासित र जिम्मेवार बनाउन कर्जा, ब्याजदर र जनशक्तिगत निर्देशनमा सुधार गर्दै जोखिममा आधारित सुपरिवेक्षण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाइनेछ।

८५. वाणिज्य बैंकहरूको सम्पत्तिको गुणस्तरमा सुधार गर्न सम्पत्ति गुणस्तरको मूल्याङ्कन (Asset Quality Review) गरिनेछ।

८६. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको तरलता जोखिम न्यूनीकरण गरी स्थायित्व कायम गर्न अन्तर्राष्ट्रिय असल अभ्यासअनुसार Liquidity Coverage Ratio (LCR) र Net Stable Funding Ratio (NSFR) जस्ता व्यवस्थाहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन भएपश्चात् कर्जा निक्षेप अनुपातसम्बन्धी नियामकीय व्यवस्थाको पुनरावलोकन गरिनेछ।

८७. प्रणालीगत रूपमा महत्त्वपूर्ण रहेका बैंक (Domestic Systemically Important Bank, DSIB) पहिचान गरी त्यस्ता बैंकहरूमा नियमन र सुपरिवेक्षणका थप व्यवस्था लागु गर्न Domestic Systemically Important Bank Framework जारी गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।

८८. वाणिज्य बैंकहरूको तरलता जोखिम व्यवस्थापनलाई सुदृढ बनाउन आन्तरिक तरलता पर्याप्तता मूल्याङ्कन प्रक्रिया (Internal Liquidity Adequacy Assessment Process - ILAAP) सम्बन्धी मार्गदर्शन जारी गरिनेछ।

८९. नेपाल सरकारबाट स्वीकृतिप्राप्त निकायमा दर्ता भई सञ्चालनमा रहेका जग्गा विकास तथा भवन निर्माणसँग सम्बन्धित फर्म/कम्पनीलाई प्रवाहित कर्जाका लागि पुनरसंरचना र पुनरतालिकीकरण गर्नका लागि आवश्यक सहजीकरण गरिनेछ।

९०. हायर पर्चेज कर्जा दिने कम्पनीलाई स्वीकृति दिने नीतिगत एवम् प्रक्रियागत व्यवस्थामा Fit and Proper Test, कर्जाको ब्याजदर गणना, सेवा शुल्क लगायतका विषयहरूलाई समेटी उक्त नियामकीय व्यवस्थामा आवश्यक संशोधन गरिनेछ।

९१. नेपाल सरकारले तोकेको पूर्वाधार क्षेत्रमा लगानी गर्ने उद्देश्यले स्थापना भएका निकायले वित्तीय

स्रोत जुटाउन जारी गरेको डिबेन्चरमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाले लगानी गर्न सकिने व्यवस्था मिलाइनेछ।

९२. यस बैंकबाट इजाजतपत्र प्राप्त "ख" वर्गका विकास बैंक र "ग" वर्गका वित्त कम्पनीहरूमा विगत लामो समयदेखि बासेल २ र ३ अनुसारको न्यूनतम पूँजी पर्याप्तता अनुपातलगायत विभिन्न नियामकीय मापदण्डहरू कार्यान्वयनमा रहेको सन्दर्भमा "ग" वर्गका राष्ट्रियस्तरका वित्त कम्पनीहरूको प्राथमिक पूँजीको १४ गुणासम्म निक्षेप परिचालन गर्न सक्ने सीमा हटाइनेछ।

९३. बैंक तथा वित्तीय संस्थाले गैर बैंकिङ सम्पत्ति सकार गरेको दुई वर्षसम्म प्राप्त सम्पत्तिबापत सिर्जना भएको रेगुलेटरी रिजर्भको रकमलाई पूरक पूँजीमा गणना गर्न सकिने व्यवस्था गरिनेछ।

९४. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको पूँजी वृद्धिमा सहजीकरण गर्ने उद्देश्यले यस बैंकको स्वीकृतिमा आवश्यकतानुसार पूँजी बढाउन सक्ने व्यवस्था गरिनेछ।

९५. नेपाल सरकारको आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को बजेट वक्तव्यमा उल्लेखित सहुलियतपूर्ण कर्जाको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा सहजीकरण गरिनेछ।

९६. नेपाल सरकारको आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को बजेट वक्तव्यमा उल्लेखित औपचारिक वित्तीय प्रणालीबाट विप्रेषण आय भित्र्याउन र उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी गर्न प्रोत्साहित गर्ने र सार्वजनिक निकायबाट हुने सबै भुक्तानीलाई विद्युतीय प्रणालीमा आबद्ध गर्ने विषयमा आवश्यक सहजीकरण गरिनेछ।

९७. बैंक तथा वित्तीय संस्थाको निष्क्रिय कर्जा तथा गैरबैंकिङ सम्पत्ति व्यवस्थापनमा सहजता पुर्‍याउने उद्देश्यले सम्पत्ति व्यवस्थापन कम्पनी स्थापनाको लागि आवश्यक ऐन र नियमको मस्यौदा तर्जुमा गरी नेपाल सरकारसमक्ष पेश गरिनेछ।

९८. समस्याग्रस्त हुने अवस्थामा पुगेका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको समस्याको पहिचान गरी सुधारात्मक कारबाही गर्ने उद्देश्यले कार्यान्वयनमा ल्याइएको शीघ्र सुधारात्मक कारबाहीसम्बन्धी विनियमावली परिमार्जन गरिनेछ।

९९. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको आधार दर गणना विधिमा सुधार गरी थप यथार्थपरक बनाइनेछ।

१००. नेपाल सरकारको आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को बजेट वक्तव्यमा उल्लेख भएअनुसार वित्तीय पहुँच विस्तार गर्न निजी बैंक स्थापनाका लागि कानुनी र प्रक्रियागत व्यवस्था मिलाइनेछ।

१०१. विद्युतीय भुक्तानी प्रणाली सुदृढ भई गएको सन्दर्भमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको विद्यमान शाखा विस्तार नीति पुनरावलोकन गरिनेछ।

१०२. वित्तमा पहुँच आवश्यकता र चुनौतीहरूको सम्बोधन गर्न स्थापित कतिपय संस्थाहरूको कार्यक्षमता पुनरावलोकन गर्न आवश्यक देखिएको र समयको आवश्यकताअनुरूप क्षेत्रमा आयाम परिचालन केन्द्रित रहन नसकेको सन्दर्भमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको वर्गीकरण र कार्यक्षमता पुनरावलोकन गर्न विस्तृत अध्ययन गरिनेछ।

१०३. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले ग्राहकको क्रेडिट स्कोरको आधारमा धितोरहित कर्जा प्रदान गर्ने नीति अवलम्बन गर्न लगाइनेछ।

१५ नेपाल राष्ट्र बैंक

लघुवित्त

१०४. लघुवित्त वित्तीय संस्थाले हालको व्यवस्थाअनुसार वार्षिक १५ प्रतिशतभन्दा बढी लाभांश (नगद वा बोनस) वितरण गर्नेसम्बन्धी विद्यमान व्यवस्थामा पुनरावलोकन गरिनेछ।

१०५. वैदेशिक रोजगारीमा जाने युवाहरूलाई बिना धितो लिई वा नलिई प्रवाह गरेको रु.३ लाखसम्मको कर्जालाई विपन्न वर्गको कर्जामा गणना गर्न सकिने व्यवस्था गरिनेछ। महिलाको हकमा यस्तो कर्जा सीमा रु. ५ लाख गरिनेछ।

१०६. लघुवित्त वित्तीय संस्थाको कर्जा लक्षित वर्गसम्म पुग्ने सुनिश्चित गरी कर्जा सदुपयोग अभिवृद्धि गर्न लघुवित्तको लागि लक्षित वर्ग, ऋण प्रवाह गर्ने मापदण्ड र ऋणीको सीमासम्बन्धी व्यवस्थामा पुनरावलोकन गरिनेछ।

१०७. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट प्रवाह हुने विपन्न वर्ग र अन्य निर्दिष्ट कर्जाहरूको सीमा व्यवस्थाको अध्ययन गरी पुनरावलोकन गरिनेछ।

विदेशी विनिमय व्यवस्थापन

१०८. विदेशी लगानी आकर्षित गर्न वाणिज्य बैंकमार्फत विदेशी विनिमय जोखिम व्यवस्थापन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

१०९. आर्थिक तथा व्यावसायिक वातावरण सुधार र लगानी अभिवृद्धिमा सहजीकरण हुने गरी "नेपाल राष्ट्र बैंक विदेशी लगानी तथा विदेशी ऋण व्यवस्थापन विनियमावली, २०७८" लाई संशोधन गरिनेछ।

११०. नेपालमा विदेशी लगानी गर्ने लगानीकर्ता, विदेशी लगानी भएका उद्योग/कम्पनी र नेपालमा संचालित विदेशी कम्पनीको शाखा/सम्पर्क कार्यालय/स्थायी संस्थापनले साँवा, ब्याज तथा लाभांशलगायतका फिर्ता भुक्तानी (Repatriation) लैजाने व्यवस्थामा सहजीकरण गरिनेछ।

१११. भन्सार स्वघोषणा गर्नु पर्ने नगद विदेशी मुद्राको सीमामा पुनरावलोकन गरिनेछ। साथै, नेपाली नागरिक वा संस्थाको नाममा विदेशमा रहेको विदेशी विनिमयको विवरण पेश गर्नु पर्ने व्यवस्थामा सहजीकरण गरिनेछ।

११२. सुन आयात तथा बिक्री वितरणसम्बन्धी अध्ययन प्रतिवेदनको सिफारिसहरूको आधारमा नेपाल सरकारको समन्वयमा सुन आयात तथा बिक्री वितरणसम्बन्धी विद्यमान व्यवस्था पुनरावलोकन गरिनेछ।

११३. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले गर्ने मनीचेन्जर/फरवार्ड कारोबार प्राथमिक पुँजीको २० प्रतिशतको सीमालाई वृद्धि गरी २५ प्रतिशत गरिनेछ।

११४. भारतबाहेक अन्य मुलुकहरूको भ्रमणमा जाने नेपाली नागरिकहरूलाई हाल प्रतिव्यक्ति अमेरिकी डलर २,५०० सम्म सटही सुविधा उपलब्ध गराउने व्यवस्था रहेकोमा यस्तो सटही सुविधा वृद्धि गरी अमेरिकी डलर ५,००० कायम गरिनेछ।

११५. विप्रेषण कम्पनीहरूको अर्थतन्त्रमा योगदान बढ्दै गएको सन्दर्भमा त्यस्ता कम्पनीहरूलाई पूँजी तथा कारोबारका आधारमा वर्गीकरण गर्ने व्यवस्थाको सम्बन्धमा अध्ययन गरिनेछ।

११६. बंगलादेश र श्रीलङ्कालगायत विदेशी मुद्राको कारोबार बढ्दै गएको मुलुकहरूका मुद्रालाई परिवर्त्य विदेशी मुद्राको सूचीमा थप गर्दै लगिनेछ।

११७. विप्रेषण कारोबारमा प्रयोग हुने विनिमय दर (फेयरिङ दर) लाई आवश्यकतानुसार पुनरावलोकन गरिनेछ।

११८. परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा हुने अन्तरबैंक कारोबार सम्बन्धमा नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ।

भुक्तानी प्रणाली

११९. सबल र सुरक्षित भुक्तानी प्रणालीको विकास गरी विद्युतीय माध्यमबाट हुने कारोबार र वित्तीय पहुँच अभिवृद्धि गरिनेछ।

१२०. वर्तमान परिवेशमा भुक्तानी प्रणालीलाई सबल बनाउन National Payments System Development Strategy को समीक्षा गरी नयाँ रणनीति तर्जुमा गरिनेछ।

१२१. लघु, साना तथा मझौला व्यवसायीलाई विद्युतीय माध्यमबाट कारोबारमा आधारित भई प्रवाह गरिने कर्जालाई सहजीकरण गर्न Digital Lending Guidelines मा परिमार्जन गरिनेछ।

१२२. भुक्तानी प्रणालीलाई थप सबल, सक्षम र सुरक्षित बनाउन सक्ने क्षेत्रमा हुने नवीन सम्भावना तथा नवप्रवर्तन प्रवर्द्धन गर्न Regulatory Sandbox सञ्चालनमा ल्याइनेछ।

१२३. भुक्तानीसम्बन्धी कारोबार गर्ने संस्थाहरूको निरीक्षण तथा सुपरीवेक्षण कार्य जोखिममा आधारित बनाइनेछ।

१२४. प्रणालीगत रूपमा महत्त्वपूर्ण भुक्तानी प्रणालीको पहिचान गरी प्रभावकारी अनुगमनका लागि Framework for Identifying Systemically Important Payment Systems (SIPS) जारी गरिनेछ।

सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण

१२५. फाइनान्सियल एक्सन टास्कफोर्स (FATF) को सघन निगरानी सूची (Grey List) बाट मुक्त हुन नेपाललाई प्राप्त कार्ययोजना कार्यान्वयनका कार्य सम्पन्न गर्न सम्बद्ध निकायहरूबीच प्रभावकारी समन्वय गरिनेछ। यस बैंकसँग सम्बन्धित राष्ट्रिय रणनीति तथा कार्ययोजनाको पूर्ण कार्यान्वयनका लागि निगरानी, अनुसन्धान र कारबाहीलाई थप सबल बनाइनेछ।

१२६. एसिया प्यासिफिक समूह (APG) ले प्रकाशन गरेको नेपालको दोस्रो चरणको पारस्परिक मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा उल्लिखित नियमनकारी निकायहरूसँग सम्बन्धित प्राथमिकताका कार्यहरू (Priority Actions) र सुधारका सुझावहरू (Recommended Actions) प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ।

१२७. वित्तीय जानकारी इकाईबाट सम्बन्धित निकायमा सम्प्रेषण गर्ने फाइनान्सियल इन्टेलिजेन्स (Financial Intelligence) लाई उपयोगी बनाई अनुसन्धान कार्यको प्रभावकारिता अभिवृद्धिमा सहजीकरण गरिनेछ।

वित्तीय समावेशिता र ग्राहक हित संरक्षण

१२८. बैंक तथा वित्तीय संस्था लगायत अन्य वित्तीय सेवा प्रदायकको ग्राहक पहिचान (KYC) विवरण राष्ट्रिय परिचयपत्रमार्फत प्राप्त गर्ने प्रक्रियालाई सहजीकरण गरिनेछ। ग्राहकले कुनै एक बैंकमा विवरण अद्यावधिक गरेपश्चात् आवश्यक पर्ने निकायले डिजिटल माध्यमबाट प्राप्त गर्नसक्ने सुविधाको विकासका लागि समेत सहजीकरण गरिनेछ।

१२९. ग्रामीण क्षेत्रमा वित्तीय साक्षरता निरन्तर सञ्चालन गर्ने उद्देश्यले "स्कूलसँग नेपाल राष्ट्र बैंक" कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

१३०. बैंक तथा वित्तीय संस्थाले विद्यमान कानुनी व्यवस्थाभन्दा बढी ब्याजको कर्जा नियमित शर्तो तथा अनुचितव्यापारिक कार्य गर्दा देखिएका गैरवित्तीय गतिविधिबाट सिर्जित जोखिम नियन्त्रणका लागि नेपाल सरकारका सम्बन्धित निकायसँग आवश्यक समन्वय गरिनेछ।

१३१. बैंक तथा वित्तीय संस्थामा निष्क्रिय खाताहरूको संख्या उल्लेख्य बढी रहेको सन्दर्भमा उक्त संस्थामा खाता निष्क्रिय रहने र अन्य व्यक्तिले समेत खाता सञ्चालन गर्ने (Money Mule) प्रवृत्तिले सिर्जना गरेको जोखिमसमेतलाई दृष्टिगत गरी निष्क्रिय खातालाई न्यून गर्ने कार्ययोजना बनाई लागु गरिनेछ।

१३२. वित्तीय ग्राहक संरक्षण गर्न "वित्तीय ग्राहक संरक्षण मार्गदर्शन" एवम् वित्तीय बजार आचरणसम्बन्धी निर्देशन जारी गरिनेछ।

अन्त्यमा,

३१. यस मौद्रिक नीतिको कार्यान्वयनबाट मूल्य तथा बाह्य क्षेत्र स्थिरता र वित्तीय स्थायित्व कायम गर्दै लक्षित आर्थिक गतिविधि विस्तार हुने, वित्तीय मध्यस्थता प्रभावकारी हुने, वित्तीय समावेशीकरण बढ्ने, भुक्तानी प्रणाली थप आधुनिक, सुरक्षित र भरपर्दो हुने तथा नेपाल सरकारले लिएको आर्थिक लक्ष्य हासिल गर्न सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ।

३२. आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को मौद्रिक नीतिको तर्जुमामा सहयोग पुऱ्याउने नेपाल सरकारका निकायहरू, उद्योग व्यवसायसँग सम्बन्धित संघ/संस्थाहरू, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू, मौद्रिक नीति सल्लाहकार समिति, बैंकिङ क्षेत्र सुधार सुझाव कार्यदल, विज्ञ वर्ग, सञ्चार माध्यमलगायत सबै सरोकारवालाहरूलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु। साथै, यस मौद्रिक नीतिमा व्यवस्था गरिएका नीति तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा यहाँहरू सबैको सहयोग रहने विश्वास लिएको छु।

* * *

अनुसूची १
मौद्रिक प्रक्षेपण

(रु. करोडमा)

मौद्रिक योगफल	२०७९ असार	२०८० असार	२०८१ असार*	२०८२ असार*	प्रक्षेपित परिवर्तन २०८०/८१ रकम		प्रतिशत	२०८१/८२ रकम		प्रतिशत	२०८२/८३ रकम	प्रतिशत
१. खुद वैदेशिक सम्पत्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
१.१ वैदेशिक सम्पत्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
१.२ वैदेशिक दायित्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
२. खुद आन्तरिक सम्पत्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
२.१ खुद आन्तरिक कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
क. सरकारलाई गएको खुद कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
ख. गैर-वित्तीय सरकारी संस्थाहरूलाई गएको कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
ग. अन्य वित्तीय संस्थाहरूलाई गएको कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
घ. निजी क्षेत्रमा गएको कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
२.२ खुद अन्य दायित्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
३. विस्तृत मुद्रा प्रदाय (M2)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
३.१ मुद्रा प्रदाय (M1+)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
क. मुद्रा प्रदाय (M1)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
मुद्रा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
चल्ती निक्षेप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
ख. बचत तथा माग निक्षेप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
३.२ मुद्दती निक्षेप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
४. विस्तृत मौद्रिक तरलता (M3)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]

अनुसूची २

आर्थिक वर्ष २०७१/७२ को मौद्रिक नीतिको लक्ष्य तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन स्थिति

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
१.	५५.	मुद्रास्फीतिलाई ८.० प्रतिशतको हाराहारीमा राख्ने गरी मौद्रिक विस्तारबाट मुद्राको माग पर्ने गरी मौद्रिक व्यवस्थापन गरिने ।	वाञ्छित मौद्रिक विस्तारबाट मुद्राको माग पर्ने गरी खुला बजार कारोबार तथा स्थायी तरलता सुविधाका उपकरणहरूलाई आवश्यकताअनुसार कार्यान्वयनमा ल्याइएको । आर्थिक वर्ष २०७१/७२ को पहिलो ११ महिनाको औसत उपभोक्ता मुद्रास्फीति ७.२८ प्रतिशत रहेको ।
२.	५५.	कम्तीमा ७ महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पुग्ने गरी विदेशी विनिमय संचिति कायम गर्ने ।	आर्थिक वर्ष २०७१/७२ को पहिलो ११ महिनाको आयातलाई आधार मान्दा बैंकिङ क्षेत्रसँग रहेको विदेशी विनिमय संचितिले १३.५ महिनाको वस्तु आयात र ११.५ महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त रहेको ।
३.	५७.	भारित औसत अन्तरबैंक ब्याजदरलाई मौद्रिक नीतिको सञ्चालन लक्ष्यको रूपमा लगातार राख्दै स्थायी तरलता सुविधा र निक्षेप संकलन बोलकबोल खुला बजार कारोबार सञ्चालनमार्फत यसलाई ब्याजदर करिडोर भित्र हाराहारीमा कायम गरिने ।	तरलता व्यवस्थापनमार्फत बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको भारित औसत अन्तरबैंक ब्याजदर ब्याजदर करिडोरभित्र सीमित रहेको ।
४.	५८.	आर्थिक वर्ष २०७१/७२ को वार्षिक विस्तृत मुद्राप्रदायको वृद्धिदर १६.० प्रतिशत र निजी क्षेत्रमा जाने कर्जा वृद्धिदर १८.० प्रतिशतसम्म रहने प्रक्षेपण गरिएको ।	वार्षिक बिन्दुगत आधारमा २०७२ जेठ मसान्तमा विस्तृत मुद्राप्रदाय १५.० प्रतिशतले र निजी क्षेत्रतर्फको कर्जा १८.२ प्रतिशतले वृद्धि भएको ।
५.	५९.	अनिवार्य नगद अनुपातको माथिल्लो सीमाको बैंकहरूलाई ७ प्रतिशतबाट ६.० प्रतिशत र विकास बैंकलाई ५.५ प्रतिशत र वित्त कम्पनीलाई ४.५ प्रतिशत कायम गरिएको । अनिवार्य नगद अनुपातको मुनि सीमामा रहेको १.० प्रतिशतको विशेष सहुलियत यसलाई लगातार राखिएको ।	मिति २०७१/०४/१६ मा निर्देशन जारी भएको ।
६.	६०.	बैंकहरूमा स्थायी तरलता सुविधा प्रदान हुने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिँदै स्थायी तरलता उपलब्ध हुने कार्यहरूलाई व्यवस्थित बनाइने ।	स्थायी तरलता उपलब्ध हुने कार्यहरूलाई नेपाल राष्ट्र बैंक खुला बजार कारोबार सम्बन्धी कार्यविधि, २०६९ लाई संशोधन गरी व्यवस्थित बनाइएको ।
७.	६१.	बैंक तथा वित्तीय संस्थामा लागू जारी गरिएको Capital Adequacy Framework लाई अन्तर्राष्ट्रिय व्यवस्थामा गरिएको सुधारअनुरूपको व्यवस्थामा परिमार्जन गरिने ।	Capital Adequacy Framework परिमार्जन सम्बन्धी कार्य अन्तिम चरणमा रहेको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	व्यवस्था/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
८.	७८.	मौद्रिक प्रवाह अवलम्बलाई प्रभावकारी बनाउन एवम् कर्जाको व्यवस्थापन प्रभावकारी कायम गर्न विद्यमान कारोबारसम्बन्धी व्यवस्थाको समयसापेक्ष परिमार्जन गरिने।	कारोबारसम्बन्धी नीतिगत व्यवस्थाका सम्बन्धमा अध्ययन भइरहेको।
९.	७९.	निर्माण व्यवसायमा आएको शिथिलतालाई दृष्टिगत गरी यस क्षेत्रको पुनरुत्थानको लागि देहायबमोजिमको व्यवस्था गरिने: (क) निर्माण व्यवसायीहरूलाई प्रवाह भएको कर्जाको साँवा/ब्याज तिर्ने अवधि २०८१ पुस मसान्तसम्म थप गर्ने। (ख) निर्माण व्यवसायीहरूलाई कर्जा भुक्तानीसम्बन्धी नयाँ व्यवस्था/भुक्तानीको लागि चेक अनादर भएको अवस्थामा मात्र कालोसूचीमा समावेश गर्ने। (ग) निर्माण व्यवसायको लागि दिइने जमानत सुविधा तथा कर्जासम्बन्धी मापदण्ड उपयोग गर्दा रहेका सम्पूर्ण व्यवस्थाको सीमा समयावधि थप व्यवस्था गर्ने। (घ) निर्माण व्यवसायीहरूको भुक्तानीमा ढिलाइ भई भुक्तानी नपाएको कर्जाको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि ऋण भुक्तानी अवधि बमोजिम कर्जा पुनर्संरचना र पुनर्तालिकीकरण गर्न सक्ने व्यवस्था कायम गर्ने। (ङ) जोइन्ट भेन्चर (जेभी) मा संलग्न कुनै एक जेभी पार्टनर कालोसूचीमा परेको कारण अन्य जेभी पार्टनरको सेवा सुविधा पनि कारबाहीमा नपर्ने व्यवस्था मिलाइने। (च) नेपाल सरकारबाट निर्माण कार्यको म्याद थप भएको वा सम्बन्धित निकायबाट प्रमाणित भएको आधारमा कर्जा नवीकरण हुनसक्ने व्यवस्था मिलाइने।	(क) मिति २०८१/०४/१८ को परिपत्रबाट निर्देशन जारी भई कार्यान्वयनमा आएको। (ख) मिति २०८१/०४/१८ को परिपत्रबाट निर्देशन जारी भई कार्यान्वयनमा आएको। (ग) मिति २०८१/०४/१८ को परिपत्रबाट निर्देशन जारी भई कार्यान्वयनमा आएको। (घ) मिति २०८१/०४/१८ को परिपत्रबाट निर्देशन जारी भई कार्यान्वयनमा आएको। (ङ) मिति २०८१/०६/११ को परिपत्रबाट निर्देशन जारी भई कार्यान्वयनमा आएको। (च) मिति २०८१/०४/१८ को परिपत्रबाट निर्देशन जारी भई कार्यान्वयनमा आएको।
१०.	८०.	परिवर्तित परिस्थितिका कारणले उर्जा व्यवसाय क्षेत्रमा सम्भाव्यता अध्ययन गरी उर्जा व्यवसायलाई कर्जा नवीकरण र पुनर्संरचना व्यवस्थाको लागि आवश्यक सहजीकरण गरिने।	मिति २०८१/०४/१८ को परिपत्रबाट निर्देशन जारी भई कार्यान्वयनमा आएको।

क्र.सं.	बुँदा नं.	व्यहोरा/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
५५.	८५.	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको पूँजीकोषमा परेको दबाबलाई न्यूनीकरण गर्दै तथा जोखिम भारित सम्पत्तिमा रिकालिब्रेसन गर्ने व्यवस्थाहरूलाई आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि देहायबमोजिमको व्यवस्था गरिने। (क) पूँजीकोषको उपकरणहरू तथा नयाँ उपकरण प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने। (ख) व्यक्तिगत कर्जामा लाग्ने जोखिम भार १५० प्रतिशत भएको (रियल) व्यवस्थालाई घटाएर १२५ प्रतिशत कायम गर्ने। (ग) कर्जा सापटीहरूको लागि जोखिम भार सम्बन्धी व्यवस्थामा आवश्यक पुनरावलोकन गर्ने। (घ) विद्यमान Regulatory Retail Portfolio (RRP) को सीमालाई रु. २ करोडबाट बढाएर अधिकतम रु. २ करोड ५० लाख कायम गर्ने। (ङ) बैंक तथा वित्तीय संस्थाले Tier 2 Capital गणना गर्दा Capital Adequacy Framework 2015 का व्यवस्थाको अतिरिक्त रही कुल पूँजीकोष प्रणालीमा पूँजीकोषको सीमाभित्र रही Regulatory Reserve मा रहेका उपयुक्त हिसाबका रकमहरूलाई Tier 2 Capital को रूपमा गणना गर्न सकिने व्यवस्था गर्ने। (च) उपरोक्त (क) देखि (ङ) सम्मको व्यवस्थाहरूबाट वित्तीय प्रणालीमा पर्ने असरलाई नियमित अनुगमन गर्ने।	(क) पूँजीकोषका उपकरणहरू तथा नयाँ उपकरण प्रयोगका सम्बन्धमा अध्ययन भइरहेको। (ख) मिति २०८१/०४/१६ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको। (ग) मिति २०८१/०४/१६ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको। (घ) मिति २०८१/०४/१६ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको। (ङ) मिति २०८१/०६/२१ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको। (च) वित्तीय प्रणालीमा पर्ने असरको नियमित रूपमा अनुगमन भइरहेको।
५६.	८६.	निष्क्रिय कर्जा वर्गीकरण सम्बन्धी हालको पुनर्संरचित व्यवस्थामा ५ प्रतिशतभन्दा माथि भएका कर्जा वर्गीकरण गर्न सकिने व्यवस्थालाई परिमार्जन गरी ६ प्रतिशतसम्म कर्जा वर्गीकरण गरी उक्त प्रतिशतभन्दा माथिका कर्जा वर्गीकरण गर्न सकिने व्यवस्था मिलाइने।	मिति २०८१/०४/१६ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको।

क्र.सं.	बुँदा नं.	व्यवस्था/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
११.	८१.	बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई ग्राहक पहिचान गरी कार्यान्वयन सम्बन्धी गर्ने कार्यान्वयन हुने गरी व्यवस्था लागू गर्ने व्यवस्थालाई परिमार्जन गर्ने गरी निर्देशन जारी सूचना तथा प्रणाली सुदृढीकरणको निर्देशनमा पुनरावलोकन गरिने।	सम्बन्धित पक्षहरूसँगको समन्वयमा सुपरिवेक्षण कार्य भई रहेको विश्लेषण भइरहेको।
१४.	८४.	निक्षेप सुरक्षण कोषको कर्जा सुविधाको सीमालाई समायोजन गरी निर्देशन जारी गर्ने व्यवस्था मिलाइने: (क) लघु, घरेलु, साना तथा मझौला उद्यममा प्रवाहित Minimum Analysis गरी कर्जा समायोजन गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई २०८२ असार ५ गतेदेखि लागू हुने गरी समयसीमा थप गरिने। (ख) लघु, घरेलु, साना एवम् मझौला उद्यमको लागि तोकिएको ०.१ प्रतिशतको सीमालाई पुनरावलोकन गरिने।	(क) निर्देशन २०८१/०४/१५ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको। (ख) निर्देशन २०८१/०५/११ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको।
१६.	८६.	रु. ५ करोडसम्मको लघु, घरेलु, साना तथा मझौला उद्यम, कृषि र सहकारी क्षेत्रमा प्रवाहित कर्जालाई प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र कर्जा भनी परिभाषित गरी निर्देशन लागू गर्ने गराउने व्यवस्थामा कृषि तथा सहकारी उद्योग, कृषि व्यापार उत्पादन, सूचना प्रविधि, पर्यटनलगायत रणनीतिक क्षेत्रमा सम्बन्धित निर्देशन गर्ने गरी पुनरावलोकन गरिने।	निर्देशन २०८१/०४/१५ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको।
१५.	८५.	प्राइभेट इक्विटी तथा भेन्चर क्यापिटलको लगानी गर्ने संस्था स्थापना गर्न कानूनी पूर्वाधार तयार गर्ने विषयमा अध्ययन गरी प्राइभेट इक्विटी तथा भेन्चर क्यापिटललाई कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाइने।	निर्देशन २०८१/०४/१५ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको।
१७.	८७.	नेपाल सरकारको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को बजेट वक्तव्यमा उल्लेखित बैंक तथा वित्तीय संस्थामा पेश हुने वित्तीय विवरण र कर सूचना प्रणालीमा पेश भएका विवरणहरूबीच समायोजन गर्ने प्रणाली विकासका लागि समन्वय गरिने।	बैंक तथा वित्तीय संस्थामा पेश हुने वित्तीय विवरण र कर सूचना प्रणालीमा पेश भएका विवरणहरूबीच समायोजनका लागि नेपाल सरकारबाट समायोजन प्रणाली विकास हुनुपर्ने र नेपाल सरकारबाट सो सम्बन्धमा व्यवस्था भई आएपश्चात् समन्वय गरिने।

क्र.सं.	बुँदा नं.	व्यहोरा/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
१८.	८८.	सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणको लागि गरिएका व्यवस्थाहरूलाई थप प्रभावकारी बनाउन बाँकी रहेका विभिन्न रिपोर्टिङ सूचक संस्थाहरूलाई goAML प्रणालीमा आबद्ध गरिने।	सम्बन्धित नियमनकारी/सुपरिवेक्षकीय निकायहरूको निरन्तर समन्वयमा बाँकी रहेका विभिन्न सूचक संस्थाहरूलाई निरन्तर goAML प्रणालीमा आबद्ध गर्दै आइएको। २०८० चैत मसान्तसम्ममा ५,०२५ वटा सूचक संस्थाहरू goAML प्रणालीमा आबद्ध भएकोमा २०८१ चैत मसान्तसम्ममा बाँकी रहेका विभिन्न रिपोर्टिङ सूचक संस्थाहरूलाई goAML प्रणालीमा आबद्ध गरिसकिएको। बाँकीमध्ये आबद्ध भएर निरन्तर रूपमा सूचक संस्थाहरूलाई goAML प्रणालीमा आबद्ध गर्ने कार्य भइरहेको।
१९.	८९.	बैंक तथा वित्तीय संस्थाको निष्क्रिय सम्पत्ति तथा गैर-बैंकिङ सम्पत्ति व्यवस्थापन गर्न सम्पत्ति व्यवस्थापन कम्पनी (Asset Management Company) स्थापना गर्ने प्रयोजनका लागि सम्पत्ति व्यवस्थापन ऐनको मस्यौदा तर्जुमा गरी नेपाल सरकारसमक्ष पेश गरिने।	ऐनको मस्यौदा तयार भएको।
२०.	९०.	ऊर्जा क्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धि गर्न ऊर्जा क्षेत्रका सम्बन्धित विशिष्टीकृत संस्थाहरूबाट जारी गरिएका ऊर्जा बन्डलगायतका ऋणपत्रमा गरिएको लगानीलाई ऊर्जा क्षेत्रमा लगानी गणना गरी तोकिएको सीमामा गणना गर्न सकिने व्यवस्था मिलाइने।	मिति २०८१/०४/१८ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको।
२१.	९१.	नेपाल राष्ट्र बैंकबाट इजाजतपत्र/अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाहरूले पनि बढ्दो डिजिटल प्रविधिको प्रयोगलाई मध्यनजर गरी वित्तीय क्षेत्रमा प्रयोग हुने कृत्रिम बौद्धिकता (Artificial Intelligence) सम्बन्धमा आवश्यक अध्ययन गरी त्यसबाट सृजना हुनसक्ने जोखिमहरूको पहिचान गरी सोलाई न्यूनीकरण गर्दै कृत्रिम बौद्धिकतालाई जिम्मेवार रूपमा प्रयोग गर्न तत्सम्बन्धी मार्गदर्शन जारी गरिने।	कृत्रिम बौद्धिकता प्रयोगसम्बन्धी मार्गदर्शनको सम्बन्धमा कार्यदल गठन भई कृत्रिम बौद्धिकता सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्थाको प्रारम्भिक मस्यौदा तयार गरिएको।
२२.	९२.	बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाको नियमन तथा सुपरिवेक्षणका लागि छुट्टै संस्थाको स्थापनाका लागि आवश्यक कानुन बनाउन नेपाल सरकारलाई सहयोग गरिने।	बचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाहरूको लागि निर्देशन तथा मापदण्ड तर्जुमा गरी २०८१/१२/०१ मा राष्ट्रिय सहकारी नियमन प्राधिकरणमा पठाइएको।

क्र.सं.	बुँदा नं.	व्यवस्था/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
७३.	९३.	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको २०६७ असार मसान्तसम्मको कर्जामा पाकेको ब्याज २०६७ साउन मसान्तसम्ममा प्राप्त भएमा वित्तीय संस्थाहरूको नाफामा लैजान सकिने व्यवस्थालाई आर्थिक वर्ष २०६७/६८ मा आन्तरिक नीति अनुसार व्यवस्था गरिने।	मिति २०६७/०४/१४ मा सूचना जारी गर्दै कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
७४.	९४.	व्यावसायिक शिक्षा तथा कृषि व्यावसायिक रूपमा सञ्चालन गर्ने चिकित्सा, इन्जिनियरिङ, सूचना प्रविधि, पर्यटन जस्ता व्यावसायिक शिक्षा अध्ययनको लागि ऋण उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारले लिएको नीति तथा कार्यक्रमको आधारमा आवश्यक समन्वय गरिने।	एकीकृत निर्देशन २०६७ को इ.प्रा. २४ को ३ (ख) मा "व्यावसायिक तथा अन्य प्राविधिक कलेजहरूको प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा अध्ययनको लागि विपन्न परिवारका युवाहरूलाई बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट बिना धितोमा प्रवाह हुने रु. २ लाखसम्मको कर्जा" भन्ने व्यवस्थालाई विपन्न वर्ग कर्जामा गणना गर्ने गरी बैंक तथा वित्तीय संस्थाले प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा कर्जा प्रवाह गर्नसक्ने व्यवस्था गरेको। बजेटमार्फत घोषित ब्याज अनुदान सम्बन्धी कार्यविधिको बुँदा ४ को (ख) मा प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद्बाट मान्यताप्राप्त संस्थाबाट लिइने तालिमका लागि रु. ४ लाखसम्म कर्जा प्रवाह गर्ने व्यवस्था गरेको।
७५.	९५.	ग्रामीण दुर्गम क्षेत्र र नगरपालिका हुन नसकेका क्षेत्रको पूर्वाधारमा लगानी गर्ने, पुराना उद्योगको स्थापना भएका संस्थाका लघुवित्तमा लागि बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले ग्रामीण पुनर्कर्जा लिएर प्रवाह गर्ने कर्जाको ब्याजदर अधिकतम ६.५० प्रतिशतको सीमा लागू गरिने।	मिति २०६७/०४/२८ मा परिपत्र जारी गर्दै कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
७६.	९६.	नेपाल सरकारको २०६७/६८ को बजेट वक्तव्यमा उल्लिखित कृषिउपजको धितोमा सहुलियत ब्याजदरमा कर्जा प्रवाह हुने व्यवस्था मिलाइने।	यसअघि पुनर्कर्जा कार्यविधिको संशोधन गरी कृषि दीर्घकालीन व्यावसायिक कृषि, पशुपालनको लागि व्यावसायिक रूपमा गरिने उत्पादनलाई ब्याजदरमा कर्जा प्रवाह गर्ने व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको।
७७.	९७.	नेपाल सरकारको २०६७/६८ को बजेट वक्तव्यमा उल्लेख भएको बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट प्रवाह हुने कर्जालाई बीमाको दायरामा ल्याउन प्रोत्साहन गरिने।	इ.प्रा.निर्देशन नं. २/०६७ को बुँदा नं. ७५ को (२) मा उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन हुँदै आएको।

क्र.सं.	बुँदा नं.	नीति/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
८८.	९८.	नेपाल सरकारको २०६१/६२ को बजेट वक्तव्यमा उल्लेख भएअनुसार वैदेशिक रोजगारीमा जान ऋण स्वीकृति लिएका व्यक्तिलाई बैंक मार्फत विप्रेषण पठाउने सुविधासमेत बढाएर वित्तीय पहुँच उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिने ।	निर्देशन नं. १९/०६० को खण्ड ११ मा वैदेशिक रोजगारमा जाने व्यक्तिहरूलाई धितो लिई वा नलिई उपलब्ध गराएको सीमासहित रु. १ लाख ५० हजारसम्मको कर्जालाई विपन्न वर्गमा प्रवाह भएको कर्जामा गणना गर्न सकिने व्यवस्था रहेको ।
८९.	९९.	नेपाल सरकारको २०६१/६२ को बजेट वक्तव्यमा उल्लेख भएको नयाँ तथा अन्य सहकारी संस्थाहरू वित्तीय सहायता समाधानका लागि सक्षमताका सहकारीका सम्पादक र एकबारे परिवारको आर्जनको लागि रहेको सम्पत्तिको धितोको आवश्यकता रु.४ लाखसम्मको कर्जामा धितोको रकम लिनुपर्ने गर्न व्यवस्था कार्यान्वयनको लागि नेपाल सरकारलाई सहयोग गरिने ।	सरकारी निकायहरूबाट कार्यक्रमसम्बन्धी कार्य भइरहेकोले यस बैंकबाट आवश्यकताअनुसार सहयोग गरिने ।
९०.	१००.	नेपाल सरकारको २०६१/६२ को बजेट वक्तव्यमा उल्लेख भएअनुसार कृषकहरू ऋणग्रस्तताबाट मुक्त गर्न कर्जाको ब्याज र साँवा घटाई पुनर्तालिकीकरण गरिने ।	इ.प्रा. निर्देशन नं. २ को १४ (क)को बुँदा बाट सो व्यवस्था कार्यान्वयनमा रहँदै आएको ।
९१.	१०१.	लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरू तथा बीमाका प्राथमिकताहरूको मर्जर तथा प्राप्तिलाई प्रोत्साहित गरिने ।	नेपाल राष्ट्र बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०६१ को निर्देशन नं. १५/०६१ मा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको मर्जर तथा प्राप्तिलाई प्रोत्साहन गर्ने व्यवस्था रहेकाले सोही बमोजिम कार्यान्वयन भइरहेको । लघुवित्त वित्तीय संस्थाका प्राथमिकताहरू बीचको मर्जरको सम्भावनाका बारेमा प्रोत्साहन गराइ गरिएको ।
९२.	१०२.	लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सेवामाथिका रहेका कुराहरूको सम्बोधन गर्दै ग्राहक हित संरक्षण गर्न बजारमैत्री ब्याजदर कायम गराउनका लागि ग्राहक हित संरक्षणलाई प्राथमिकतामा राखी समायोजक नियामकीय व्यवस्था गरिने ।	मिति २०६१/०४/२१ को परिपत्रबाट लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सेवा सम्बन्धमा रहेका कुराहरूको सम्बोधन गर्न सेवा शुल्क सम्बन्धमा स्पष्ट निर्देशन जारी भइसकेको । साथै, ग्राहक हित संरक्षणलाई प्राथमिकतामा राखी नियामकीय व्यवस्थामा परिमार्जन गरी आवश्यक निर्देशन जारी भइसकेको र सो सम्बन्धमा नियमित अनुगमन भइरहेको ।
९३.	१०३.	लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले कर्जामा लिने ब्याजदरसम्बन्धी नियामकीय व्यवस्थामा समसामयिक पुनरावलोकन गरिने ।	मिति २०६२/०१/२६ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा ल्याइएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	व्यवस्था/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
३४.	१०३	लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले कर्जामा लिने सेवा शुल्कसम्बन्धी नियामकीय व्यवस्थामा समसामयिक पुनरावलोकन गरिने ।	मिति २०८१/०४/१४ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको र निरन्तर अनुगमन भइरहेको ।
३५.	१०४.	प्रतिस्पर्धात्मक रूपमा लिने गरेका लघुवित्तको कर्जालाई नियमित प्रतिफल ब्याज भुक्तानी गरी कर्जा पुनर्तालिकीकरण गर्न सक्ने व्यवस्था गरिने ।	निर्देशन जारी भई नियमित अनुगमन भइरहेको ।
३६.	१०५.	कर्जा निक्षेपमा प्रवेश वा दोहोरो कारोबार गर्ने कर्जाको सीमा तोकी कर्जा गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई प्रोत्साहन गर्ने गरी व्यवस्था मिलाइने ।	अध्ययन प्रतिवेदन प्राप्त भएको तर निष्कर्षमा पुग्न थप अध्ययन आवश्यक भएको ।
३७.	१०६.	यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त सम्पूर्ण लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूमा NFRS लागू गर्न आवश्यक व्यवस्था गरिने ।	मिति २०८१/०९/२४ को परिपत्रबाट NFRS लागू गर्ने सम्बन्धमा निर्देशन जारी भइसकेको र सो सम्बन्धमा नियमित अनुगमन भइरहेको ।
३८.	१०७.	राष्ट्रियस्तरमा उपलब्ध हुने विदेशी मुद्रा सटही सुविधासम्बन्धी नियामकीय व्यवस्थामा सरलीकरण गरिने ।	मिति २०८१/०४/१६ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा आएको ।
३९.	१०८.	ड्राफ्ट/टी.टी. को माध्यमबाट नगद कारोबार गर्दा उपलब्ध हुने सटही सुविधाको विद्यमान सीमा अमेरिकी डलर ३५ हजारबाट वृद्धि गरी अमेरिकी डलर ५० हजार कायम गरिने ।	मिति २०८१/०४/१६ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा आएको ।
४०.	१०९.	Document Against Payment र Document Against Acceptance को माध्यमबाट आयात गर्न सकिने विद्यमान सीमा अमेरिकी डलर ५० हजारबाट वृद्धि गरी अमेरिकी डलर एक लाख कायम गरिने ।	मिति २०८१/०४/१६ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा आएको ।
४१.	११०.	नेपालमा भौतिकरूपमा परिवर्त्य विदेशी मुद्राको आधारमा खर्च गर्न सकिने सीमालाई वृद्धि गरिने ।	मिति २०८१/०४/१६ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा आएको ।
४२.	१११.	विदेशमा अध्ययन, भ्रमण, स्वास्थ्य उपचारलगायतका क्रियाकलापलाई थप सहज हुने गरी सटही गर्न सकिने विदेशी मुद्राहरूको विद्यमान सूची पुनरावलोकन गरिने ।	मिति २०८१/०८/०५ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा आएको ।
४३.	११२.	सेवा व्यवसायलगायत बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट प्रदान गरिने विद्यमान सटही सीमालाई व्यावसायिक र देशभरका अभ्यास समेटी समसामयिक व्यवस्थालाई सरलीकरण गरिने ।	मिति २०८१/०६/१० को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा आएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	सुझाव/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
४४.	११३.	नेपाल सरकारका निकायलाई सार्वजनिक शक्ति कानूनबमोजिम भरिएको शक्तिको भुक्तानीको लागि आवश्यक पर्ने सरकारी भुक्तानीमा ड्राफ्ट/ईएफटी को प्रणाली लागू नहुने भएकाले एकरूपता गर्दै भुक्तानीको माध्यम प्रयोग गर्न सक्ने गरी व्यवस्थापन गरिने ।	मिति २०८१/०४/१५ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा ल्याइएको ।
४५.	११४.	शून्य ब्याज तथा निःशुल्क विप्रेषणसम्बन्धी निर्देशन व्यवस्थाको समय सापेक्ष अद्यावधिक गरिने ।	कार्यविधि तयार गरेको अध्ययन प्रतिवेदन तयार भएको ।
४६.	११४.	चुक्ता पूँजीको निर्देशन व्यवस्थामा समसामयिक पुनरावलोकन गरिने ।	मिति २०८१/०४/१५ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा ल्याइएको ।
४७.	११५.	भुक्तानीसम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाहरूबाट गरिने कारोबारलाई थप पारदर्शी बनाई उक्त संस्थाहरूको संस्थागत सुशासन अभिवृद्धि गर्नका लागि भुक्तानी सेवा प्रदायक संस्थाहरूले पेश गर्ने प्रतिवेदनसहितका प्रक्रियाको कारोबारसम्बन्धी व्यवस्थामा पुनरावलोकन गरिने ।	मिति २०८१/०८/२८ मा संशोधित निर्देशन जारी भएको ।
४८.	११६.	केन्द्रीय बैंक डिजिटल मुद्रासम्बन्धी अध्ययनका आधारमा Wholesale CBDC को प्रारूप (Design Characteristics) तयार गर्ने कार्य अगाडि बढाइने ।	अध्ययन प्रतिवेदन तयार भई छलफलको क्रममा रहेको ।
४९.	११७.	राष्ट्रिय भुक्तानी स्विच पूर्ण रूपमा सञ्चालनमा ल्याउन आवश्यक पर्ने पूर्वाधार र संस्थागत संरचना तयार पारिने ।	राष्ट्रिय भुक्तानी स्विचको संरचना तयार भई नेपाल क्लियरिङ हाउस लिमिटेड (NCHL) मार्फत कार्यान्वयनको चरणमा रहेको ।
५०.	११८.	भुक्तानी, समाशोधन र फर्छ्यौटसम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाहरू पब्लिक लिमिटेड कम्पनी हुनुपर्ने व्यवस्था गरिने ।	एकीकृत निर्देशन, २०८१ मार्फत भुक्तानी प्रणाली सञ्चालकहरूलाई २०८४ असार मसान्तभित्रमा अनिवार्य रूपमा पब्लिक लिमिटेड कम्पनीमा परिणत भइसक्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको ।
५१.	११९.	वित्तीय साक्षरतालाई अभियानकै रूपमा अगाडि बढाउँदै कार्यक्रमित संयोजन, बैंक तथा वित्तीय संस्थाबीच सेवाग्राहीको साक्षरता र सेवाग्राहीप्रति बैंक तथा वित्तीय संस्थाको दायित्व, जनता व्यवहार, व्यावसायिक, वित्तीय सेवाको गुणस्तरमा विश्लेषण, डिजिटल ठगीहरू, वित्तीय ज्ञान एवम् प्रविधिमार्फत वित्तीय व्यवहारमा परिवर्तन ल्याउनका निमित्त सबै बैंक तथा वित्तीय संस्थामार्फत वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइने ।	वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम नियमित रूपमा सञ्चालन भइरहेको । इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले सञ्चालन गरेको वित्तीय साक्षरता कार्यक्रमको Reporting हुने गरी उक्त कार्यलाई प्रभावकारी बनाइएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
१२८.	१२०.	आर्थिक वर्ष २०८१/८२ देखि आर्थिक वर्ष २०८०/८१ लाई आधार वर्ष मानेर उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क र थोक तथा ज्यालादर सूचकाङ्क प्रकाशन गर्न शुरु गरिने।	आर्थिक वर्ष २०८०/८१ लाई आधार वर्ष मानेर उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क र थोक तथा ज्यालादर सूचकाङ्क प्रकाशन गरिएको।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को मौद्रिक नीतिको अर्धवार्षिक समीक्षाबाट थप गरिएको लक्ष्य तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन अवस्था

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
१.	१४	लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको कर्जाको ब्याजदर २०८२ साउनदेखि आधार दरमा आधारित बनाउन कानूनी व्यवस्था गरिने।	परिपत्र जारी भई कायम रहेको।
२.	४०	व्यक्तिगत आवासीय घर कर्जा र सबै प्रकारका बिजुलीबाट सञ्चालित सवारी साधनको कर्जा मूल्य अनुपात (Loan to Value Ratio) को सीमालाई ८० प्रतिशत कायम गरिने।	निर्देशन २०८१/८२/१९ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
३.	४१	असल कर्जाको हकमा १.१० प्रतिशतको कर्जा नोक्सानी व्यवस्थालाई १.० प्रतिशत कायम गरिने।	निर्देशन २०८१/८२/१९ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
४.	४२	कन्सोर्टियम कर्जाको हकमा प्राथमिक पूँजीको २५ प्रतिशतको सीमालाई वृद्धि गरी ४० प्रतिशत कायम गरिने।	विभिन्न निर्देशन जारी गरी निर्देशन २०८१/८२/१९ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा ल्याइएको।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को मौद्रिक नीतिको तेस्रो त्रैमासिक समीक्षाबाट थप गरिएको लक्ष्य तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन अवस्था

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
१.	४१	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले [illegible] ४० प्रतिशत न्यूनतम [illegible] नगद प्रतिफल कायम रहनुपर्ने व्यवस्था गरिने।	मिति २०८२/०२/१४ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
२.	४२	विप्रेषण, शेयर धितो कर्जाको जोखिम भार १२५ प्रतिशतबाट घटाई १०० प्रतिशत कायम गरिने।	मिति २०८२/०२/१४ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
३.	४३	विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९ र विदेशी लगानी तथा प्रविधि हस्तान्तरण ऐन, २०७५ मा भएको पछिल्लो संशोधनका व्यवस्थाहरूलाई समावेश गरी "नेपाल राष्ट्र बैंक विदेशी लगानी तथा विदेशी ऋण व्यवस्थापन विनियमावली, २०७८" परिमार्जन गरी जारी गरिने।	मिति २०८२/०३/०४ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
४.	४४	बैंकिङ कसुर तथा सजाय ऐन, २०६४ को संशोधनसमेतलाई [illegible] बैंक कारोबारसम्बन्धी अपराध अनुसन्धान गर्ने कार्यविधि तर्जुमा गरी जारी गरिने।	बैंक कारोबारसम्बन्धी अपराध अनुसन्धान गर्ने कार्यविधिको मस्यौदा तयार भएको।

तालिका सूची

तालिका १ कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (२०५७/५८ को मूल्यमा)

तालिका २ कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (प्रचलित मूल्यमा)

तालिका ३ राष्ट्रिय आय, लगानी तथा बचत (प्रचलित मूल्यमा)

तालिका ४ राष्ट्रिय उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क (आधार वर्ष २०७१/७२ = १००)

तालिका ५ मौद्रिक सर्वेक्षण

तालिका ६ मौद्रिक सर्वेक्षण (वार्षिक बिन्दुगत)

तालिका ७ ब्याजदर संरचना

तालिका ८ मौद्रिक व्यवस्थापन

तालिका ९ निक्षेप संकलन बोलकबोल

तालिका १० स्थायी निक्षेप सुविधा, ओभरनाइट रिपो तथा स्थायी तरलता सुविधा

तालिका ११ ओभरनाइट तरलता सुविधा

तालिका १२ सरकारी वित्त स्थिति (बैंकिङ कारोबारमा आधारित)

तालिका १३ नेपाल सरकारको कुल आन्तरिक ऋण

तालिका १४ नेपाल सरकारको खुद आन्तरिक ऋण परिचालन

तालिका १५ वैदेशिक व्यापार

तालिका १६ शोधनान्तर स्थितिका मुख्य परिसूचकहरू

तालिका १७ बैंकिङ क्षेत्रमा रहेको कुल विदेशी विनिमय सञ्चिति

तालिका १८ विदेशी मुद्रा खरिद/बिक्री

तालिका १
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन
(२०६४/६५ को मूल्यमा)

क्षेत्र	रु. करोडमा						प्रतिशत परिवर्तन				
	२०६९/७०	२०७०/७१	२०७१/७२	२०७२/७३	२०७३/७४*	२०७४/७५#	२०७०/७१	२०७१/७२	२०७२/७३	२०७३/७४*	२०७४/७५#
कृषि	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कृषि वन तथा माछा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
गैर कृषि	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
उद्योग	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
खानी तथा उत्खनन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
उत्पादनमूलक उद्योग	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
विद्युत, ग्यास, वाफ तथा वातानुकूलित आपूर्ति सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
पानी आपूर्ति, ढल निकास, फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
निर्माण	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
थोक तथा खुद्रा व्यापार, सवारी तथा मोटरसाइकल मर्मत सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
यातायात तथा भण्डारण	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
आवास तथा भोजन सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
सूचना तथा सञ्चार	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
वित्तीय मध्यस्थता	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
घरजग्गा कारोबार सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
पेशागत, वैज्ञानिक तथा प्राविधिक क्रियाकलाप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
प्रशासनिक तथा सहयोगी सेवाका क्रियाकलाप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
सार्वजनिक प्रशासन तथा रक्षा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
शिक्षा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
अन्य सेवाका क्रियाकलाप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल मूल्य अभिवृद्धि (आधारभूत मूल्यमा)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
उत्पादनमा खुद कर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

* संशोधित अनुमान।
\# प्रारम्भिक अनुमान।
स्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग।

तालिका २
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन
(प्रचलित मूल्यमा)

क्षेत्र	रु. करोडमा						प्रतिशत परिवर्तन				
	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१सं	२०८१/८२प्रा	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१सं	२०८१/८२प्रा
कृषि	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कृषि, वन तथा माछा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
गैर कृषि	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
उद्योग	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
खानी तथा उत्खनन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
उत्पादनमूलक उद्योग	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
विद्युत, ग्याँस, भाप तथा वातानुकूलित आपूर्ति सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
पानी आपूर्ति, ढल व्यवस्थापन, फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा पुनःप्रशोधन क्रियाकलाप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
निर्माण	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
थोक तथा खुद्रा व्यापार, गाडी तथा मोटरसाइकल मर्मत सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
यातायात तथा भण्डारण	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
आवास तथा भोजन सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
सूचना तथा सञ्चार	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
वित्तीय मध्यस्थता	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
घरजग्गा कारोबार सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
पेशागत, वैज्ञानिक तथा प्राविधिक क्रियाकलाप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
प्रशासनिक तथा सहयोगी सेवा क्रियाकलाप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
सार्वजनिक प्रशासन तथा रक्षा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
शिक्षा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
अन्य सेवा क्रियाकलाप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल मूल्य अभिवृद्धि (आधारभूत मूल्यमा)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
उत्पादन कर (खुद सहायता)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

सं : संशोधित अनुमान ।
प्रा : प्रारम्भिक अनुमान ।
स्रोत : राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय ।

तालिका १

राष्ट्रिय आय, लगानी तथा बचत

(चालू मूल्यमा)

शीर्षक	रु. करोडमा						कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको अनुपात				
	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल उपभोग	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
सरकारी खर्च	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
निजी खर्च	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
गैर–मुनाफामुखी संस्थाहरु	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल लगानी	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल स्थिर पूँजी लगानी	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
सरकारी क्षेत्र	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
सार्वजनिक संस्थान	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
निजी क्षेत्र	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
मौज्दात परिवर्तन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल आन्तरिक माग	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
वस्तु तथा सेवा निर्यात	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
वस्तु तथा सेवा आयात	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
खुद वस्तु तथा सेवा निर्यात	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	१००.०	१००.०	१००.०	१००.०	१००.०
खुद साधन आय	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल राष्ट्रिय आय	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
खुद ट्रान्सफर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल राष्ट्रिय खर्चयोग्य आम्दानी	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल गार्हस्थ्य बचत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल राष्ट्रिय बचत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

स : संशोधित तथ्यांक।
प्र : प्रारम्भिक तथ्यांक।
स्रोत : केन्द्रीय तथ्यांक विभाग।

तालिका ४
राष्ट्रिय उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क
(आधार वर्ष : २०८०/८१ = १००)

महिना	२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२	
	मूल्य सूचकाङ्क	प्रतिशत परिवर्तन	मूल्य सूचकाङ्क	प्रतिशत परिवर्तन	मूल्य सूचकाङ्क	प्रतिशत परिवर्तन	मूल्य सूचकाङ्क	प्रतिशत परिवर्तन
साउन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
भदौ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
असोज	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कात्तिक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
मंसिर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
पुस	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
माघ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
फागुन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
चैत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
वैशाख	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
जेठ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
असार	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	-	-
वार्षिक	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**१००.००**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**

* [illegible]

तालिका ६
मौद्रिक सर्वेक्षण

(रु. करोडमा)

मौद्रिक योगहरू	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	परिवर्तन [illegible]		परिवर्तन [illegible]	
	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१. खुद वैदेशिक सम्पत्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible] 1/	[illegible]	[illegible] 1/	[illegible]
१.१ वैदेशिक सम्पत्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
१.२ वैदेशिक दायित्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
क. विदेशी मुद्रा निक्षेप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ख. अन्य वैदेशिक दायित्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
२. खुद आन्तरिक सम्पत्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible] 1/	[illegible]	[illegible] 1/	[illegible]
२.१ कुल आन्तरिक कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
क. सरकारलाई जाने खुद कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ख. गैर वित्तीय सरकारी संस्थानलाई जाने कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ग. अन्य वित्तीय संस्थाहरूलाई जाने कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
घ. निजी क्षेत्रलाई जाने कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
२.२ खुद अन्य आन्तरिक दायित्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible] 1/	[illegible]	[illegible] 1/	[illegible]
३. विस्तृत मुद्रा प्रदाय	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
३.१ [illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
क. [illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
मुद्रा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
चल्ती निक्षेप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ख. [illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
३.२ [illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
४. विस्तृत मौद्रिक तरलता	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

* [illegible]

1/ [illegible]

2/ [illegible]

तालिका १
मौद्रिक सर्वेक्षण
(मौद्रिक विश्लेषण)

(रु. करोडमा)

मौद्रिक योगफल	२०८० असार	२०८१ असार	२०८२ जेठ*	परिवर्तन २०८०/८१ रकम	परिवर्तन २०८०/८१ प्रतिशत	परिवर्तन २०८१/८२ रकम	परिवर्तन २०८१/८२ प्रतिशत
१. खुद वैदेशिक सम्पत्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
१.१ वैदेशिक सम्पत्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
१.२ वैदेशिक दायित्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
क. विदेशी मुद्रा निक्षेप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ख. अन्य वैदेशिक दायित्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
२. खुद आन्तरिक सम्पत्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
२.१ कुल आन्तरिक कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
क. सरकारलाई खुद कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
i. सरकारलाई कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ii. सरकारी निक्षेप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ख. गैर-वित्तीय सरकारी संस्थानहरूलाई प्रदान कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ग. अन्य वित्तीय संस्थाहरूलाई प्रदान कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
i. सरकारी	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ii. गैर-सरकारी	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
घ. निजी क्षेत्रलाई प्रदान कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
२.२ खुद गैरमौद्रिक दायित्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
३. विस्तृत मुद्रा प्रदाय	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
३.१ मुद्रा प्रदाय	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
क. संकुचित मुद्रा प्रदाय	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
मुद्रा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
चल्ती निक्षेप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ख. बचत तथा अन्य निक्षेप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
३.२ आवधिक निक्षेप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
४. विस्तृत मौद्रिक तरलता प्रदाय	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

* प्रारम्भिक ।

तालिका ७
ब्याजदर संरचना
(प्रतिशत प्रतिवर्ष)

वर्ष / महिना	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
क. नीतिगत दर							
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
बैंक दर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ख. पुनरकर्जा दर							
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ग. [illegible]							
वाणिज्य बैंक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
विकास बैंक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
वित्त कम्पनी	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
घ. सरकारी धितोपत्र							
ट्रेजरी बिल्स [illegible]*	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ट्रेजरी बिल्स [illegible]*	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ट्रेजरी बिल्स [illegible]*	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ट्रेजरी बिल्स [illegible]*	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ङ. [illegible]							
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
च. [illegible]							
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
छ. [illegible]							
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ज. [illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

* [illegible]

\# [illegible]

तालिका ८
मौद्रिक व्यवस्थापन

रु. करोडमा

शीर्षक	[illegible]	[illegible]	[illegible]
क. तरलता प्रवाह	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**
१. रिपो	[illegible]	–	–
२. सोझै खरिद	[illegible]	–	–
३. [illegible]*	[illegible]	–	–
४. [illegible] सुविधा	[illegible]	[illegible]	–
५. [illegible] सुविधा	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ख. तरलता प्रशोचन	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**
१. रिभर्स रिपो	[illegible]	–	–
२. सोझै बिक्री	–	–	–
३. निक्षेप संकलन बोलकबोल	[illegible]	[illegible]	[illegible]
४. निक्षेप संकलन बोलकबोल*	–	–	–
५. स्थायी निक्षेप सुविधा	–	[illegible]	[illegible]
ग. कुल तरलता प्रवाह (+)/प्रशोचन (-)	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**

* [illegible]

[illegible]

तालिका ९
निक्षेप संकलन बोलकबोल

(रु. करोडमा)

महिना	[illegible]				[illegible]				[illegible]				[illegible]				[illegible]			
	[illegible]		[illegible]		[illegible]		[illegible]		[illegible]		[illegible]		[illegible]		[illegible]		[illegible]		[illegible]	
	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*
साउन	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
भदौ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
असोज	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]
कात्तिक	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-
मंसिर	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
पुस	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
माघ	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-
फागुन	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-
चैत	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-
वैशाख	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-
जेठ	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-
असार	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-
कुल	-	-	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	-	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]	

* भारित औसत ब्याजदर।

(रु. करोडमा)

महिना	[illegible]				[illegible]				[illegible]				[illegible]				[illegible]			
	[illegible]		[illegible]		[illegible]		[illegible]		[illegible]		[illegible]		[illegible]		[illegible]		[illegible]		[illegible]	
	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*
साउन	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
भदौ	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
असोज	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
कात्तिक	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
मंसिर	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
पुस	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
माघ	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
फागुन	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-
चैत	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-
वैशाख	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
जेठ	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]
असार	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
कुल	-	-	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]		-	-	[illegible]		-	-	[illegible]		-	-	[illegible]	

* भारित औसत ब्याजदर।

तालिका १०
स्थायी निक्षेप सुविधा, ओभरनाइट रिपो तथा स्थायी तरलता सुविधा

(रु. करोडमा)

महिना	स्थायी निक्षेप सुविधा				ओभरनाइट रिपो				स्थायी तरलता सुविधा			
	२०८०/८१		२०८१/८२		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८०/८१		२०८१/८२	
	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*
साउन	–	–	[illegible]	[illegible]	–	–	–	–	[illegible]	[illegible]	–	–
भदौ	–	–	[illegible]	[illegible]	–	–	–	–	–	–	–	–
असोज	–	–	[illegible]	[illegible]	–	–	–	–	–	–	–	–
कात्तिक	–	–	[illegible]	[illegible]	–	–	–	–	–	–	–	–
मंसिर	–	–	[illegible]	[illegible]	–	–	–	–	–	–	–	–
पुस	–	–	[illegible]	[illegible]	–	–	–	–	–	–	–	–
माघ	–	–	[illegible]	[illegible]	–	–	–	–	–	–	–	–
फागुन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	–	–	–	–	–	–
चैत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	–	–	–	–	–	–
वैशाख	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	–	–	–	–	–	–
जेठ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	–	–	–	–	–	–
असार	[illegible]	[illegible]			–	–			–	–		
कुल	[illegible]	[illegible]	[illegible]		–	–	–		[illegible]	[illegible]	–	

* भारित औसत ब्याजदर।

तालिका ११
[illegible]

रु. करोडमा

महिना	२०६६/६७		२०६७/६८	
	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*
साउन	[illegible]	[illegible]	–	–
भदौ	[illegible]	[illegible]	–	–
असोज	[illegible]	[illegible]	–	–
कात्तिक	[illegible]	[illegible]	–	–
मंसिर	–	–	–	–
पुस	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
माघ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
फागुन	[illegible]	[illegible]	–	–
चैत	[illegible]	[illegible]	–	–
वैशाख	[illegible]	[illegible]	–	–
जेठ	[illegible]	[illegible]	–	–
असार	–	–		
कुल	[illegible]	[illegible]	[illegible]	

* भारित औसत ब्याजदर।

तालिका १२
सरकारी वित्त स्थिति
(मौद्रिक कारोबारमा आधारित)
(वित्त मन्त्रालयको तथ्याङ्कमा आधारित)*

रु. करोडमा

शीर्षक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल खर्च	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
चालू	[illegible]	०.०	[illegible]	-	-	-
पूँजीगत	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०	-	-
वित्तीय व्यवस्था	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०	-	-
कुल स्रोत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
राजस्व तथा अनुदान	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
राजस्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कर राजस्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
वैदेशिक अनुदान	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
अन्य प्राप्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	-
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	-
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	-
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	०.०	०.०	०.०	०.०	-	-
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

* [illegible]

[illegible]

[illegible]

तालिका १३
नेपाल सरकारको कुल आन्तरिक ऋण

रु. करोडमा

क्र.सं.	ऋणपत्रहरु तथा स्वामित्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
		असार	पौष	असार	पौष	[illegible]	[illegible]
१	ट्रेजरी बिल्स	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ख. वाणिज्य बैंकहरु	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ग. विकास बैंकहरु	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	घ. वित्त कम्पनीहरु	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ङ. अन्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
२	विकास ऋणपत्र	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ख. वाणिज्य बैंकहरु	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ग. विकास बैंकहरु	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	घ. वित्त कम्पनीहरु	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ङ. अन्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
३	राष्ट्रिय बचतपत्र	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	-	-	-	-	-	-
	ख. वाणिज्य बैंकहरु	-	-	-	-	-	-
	ग. विकास बैंकहरु	-	-	-	-	-	-
	घ. वित्त कम्पनीहरु	-	-	-	-	-	-
	ङ. अन्य	-	-	-	-	-	-
४	नागरिक बचतपत्र	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ख. वाणिज्य बैंकहरु	-	-	[illegible]	-	-	[illegible]
	ग. विकास बैंकहरु	-	-	[illegible]	-	-	[illegible]
	घ. वित्त कम्पनीहरु	-	-	[illegible]	-	-	[illegible]
	ङ. अन्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
५	वैदेशिक रोजगार बचतपत्र	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ख. अन्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
६	कुल आन्तरिक ऋण	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ख. वाणिज्य बैंकहरु	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ग. विकास बैंकहरु	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	घ. वित्त कम्पनीहरु	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ङ. अन्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
७	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
८	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		

[illegible]
[illegible]

तालिका १४
नेपाल सरकारको कुल आन्तरिक ऋण परिचालन

(रु. करोडमा)

क्र.सं.	विवरण	२०७९ असार		२०८० असार		२०८१ असार		२०८२ जेठ	
		रकम	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँगको अनुपात (प्रतिशतमा)	रकम	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँगको अनुपात (प्रतिशतमा)	रकम	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँगको अनुपात (प्रतिशतमा)	रकम	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँगको अनुपात (प्रतिशतमा)
क	आन्तरिक ऋण परिचालन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ट्रेजरी बिल	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	विकास ऋणपत्र	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	राष्ट्रिय बचतपत्र		०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	नागरिक बचतपत्र	[illegible]	[illegible]	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०	[illegible]	[illegible]
	वैदेशिक रोजगार बचतपत्र	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०
ख	आन्तरिक ऋण भुक्तानी	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ट्रेजरी बिल	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	विकास ऋणपत्र	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	राष्ट्रिय बचतपत्र		०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	नागरिक बचतपत्र	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०
	वैदेशिक रोजगार बचतपत्र	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०
ग	नेपाल सरकारको कुल आन्तरिक ऋण दायित्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ट्रेजरी बिल	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	विकास ऋणपत्र	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	राष्ट्रिय बचतपत्र	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	नागरिक बचतपत्र	[illegible]	[illegible]	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०	[illegible]	[illegible]
	वैदेशिक रोजगार बचतपत्र	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०
घ	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन	[illegible]	१००.०	[illegible]	१००.०	[illegible]	१००.०	[illegible]	१००.०

स्रोत: सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालय ।

४६. नेपाल राष्ट्र बैंक

तालिका १६
वैदेशिक व्यापार*

रु. करोडमा

विवरण	वार्षिक		[illegible] महिना			[illegible] (महिना)	
	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल निर्यात	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
भारत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
चीन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
अन्य मुलुक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल आयात	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
भारत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
चीन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
अन्य मुलुक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
व्यापार सन्तुलन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
भारत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
चीन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
अन्य मुलुक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल व्यापार	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
भारत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
चीन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
अन्य मुलुक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
१. निर्यात आयात अनुपात	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
भारत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
चीन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
अन्य मुलुक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
२. कुल निर्यातमा अंश							
भारत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
चीन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
अन्य मुलुक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
३. कुल आयातमा अंश							
भारत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
चीन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
अन्य मुलुक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
४. कुल व्यापार घाटामा अंश							
भारत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
चीन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
अन्य मुलुक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
५. कुल व्यापारमा अंश							
भारत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
चीन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
अन्य मुलुक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
६. कुल व्यापारमा निर्यात आयातको अंश							
निर्यात	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
आयात	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		

* [illegible]

तालिका १६
शोधनान्तर खाताका मुख्य परिसूचकहरू

रु. करोडमा

विवरण	[illegible]			[illegible]			[illegible]		
	[illegible]			[illegible]			[illegible]		
	क्रेडिट	डेबिट	खुद	क्रेडिट	डेबिट	खुद	क्रेडिट	डेबिट	खुद
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	[illegible]	[illegible]	खुद	[illegible]	[illegible]	खुद	[illegible]	[illegible]	खुद
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]			[illegible]			[illegible]			[illegible]
[illegible]			[illegible]			[illegible]			[illegible]

तालिका १७
बैंकिङ क्षेत्रसँग रहेको कुल विदेशी विनिमय सम्पत्ति

[illegible]

	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
क. नेपाल राष्ट्र बैंक (१+२)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
१. सुन, एस.डी.आर., अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषमा रहेको रिजर्भ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
२. विदेशी विनिमय सम्पत्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
परिवर्त्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
अपरिवर्त्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ख. बैंक तथा वित्तीय संस्था	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
परिवर्त्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
अपरिवर्त्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ग. कुल विदेशी विनिमय सम्पत्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
परिवर्त्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल सम्पत्तिमा अंश (प्रतिशतमा)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
अपरिवर्त्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल सम्पत्तिमा अंश (प्रतिशतमा)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
घ. कुल वैदेशिक सम्पत्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]						
कुल विदेशी विनिमय सम्पत्ति						
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
कुल वैदेशिक सम्पत्ति						
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
ङ. वैदेशिक दायित्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
च. कुल वैदेशिक सम्पत्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
छ. [illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
ज. विदेशी विनिमय मूल्यांकन [illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
झ. [illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		

[illegible]

तालिका १८
विदेशी मुद्रा खरिद/बिक्री

(रु. करोडमा)

महिना	परिवर्त्य विदेशी मुद्रा खरिद/ बिक्री												भा.रु. खरिद			
	२०८०/८१						२०८१/८२						२०८०/८१		२०८१/८२	
	खरिद		बिक्री		खुद खरिद/बिक्री		खरिद		बिक्री		खुद खरिद/बिक्री					
	अमेरिकी डलर करोडमा	रु. करोडमा	अमेरिकी डलर करोडमा	रु. करोडमा	अमेरिकी डलर करोडमा	रु. करोडमा	अमेरिकी डलर करोडमा	रु. करोडमा	अमेरिकी डलर करोडमा	रु. करोडमा	अमेरिकी डलर करोडमा	रु. करोडमा	भा.रु. खरिद	अमेरिकी डलर बिक्री	भा.रु. खरिद	अमेरिकी डलर बिक्री
साउन	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
भदौ	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
असोज	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कात्तिक	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
मंसिर	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
पुस	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
माघ	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
फागुन	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
चैत	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
वैशाख	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
जेठ	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
असार	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	–	–	–	–	–	–	[illegible]	[illegible]	–	–
जम्मा	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बालुवाटार, काठमाडौं
नेपाल

फोन नं. [illegible]
Website: www.nrb.org.np